SAYI : 34
TEMMUZ 2013

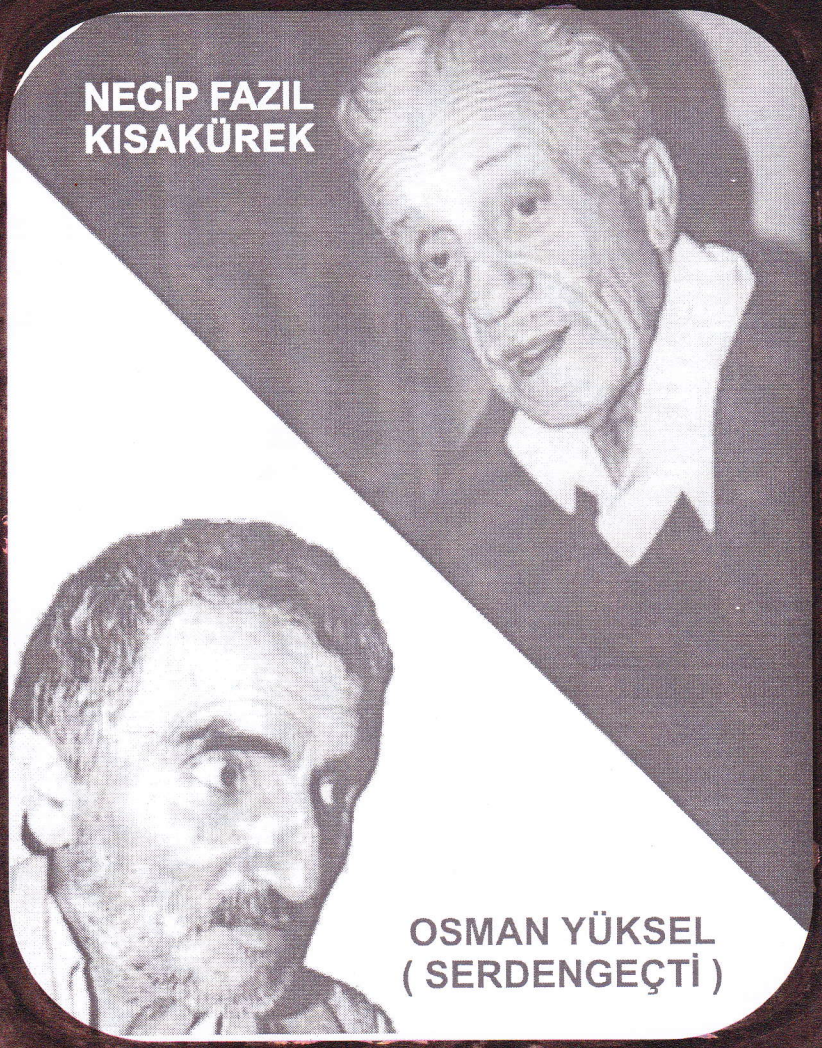

NEVZUHUR

EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

NEVZUHUR

Edebiyat - Kültür - Sanat

SAYI: 34 TEMMUZ 2013

SAHİBİ :
MUSTAFA AKBABA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ :
ALİ DEMİREL

YAYIN KURULU :
BEKİR KARA
HASAN TÜLKAY
MEHMET ERÇİN

ADRES :
Atatürk Cd. 1306 Sk.
Akbaba Apt. No.: 1/2 ANTALYA

TLF.: 0 (242) 241 80 62 - 63

BELGEGEÇER : 0 (242) 241 41 74

e-posta: alidemirel47@hotmail.com

ISSN : 1308 - 1403

BASIM YERİ :
TUNAHAN OFSET MATBAACILIK
Tel : 0 (242) 248 90 88
e-mail: tunahanofset@hotmail.com
Sinan Mh. Atatürk Cd.1254 Sk.
Rıfat Türkcan Psj. No.:14 / 7 ANTALYA

YAYIN TÜRÜ:
Yerel - Süreli
İki ayda bir yayımlanır.

NEVZUHUR'da yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

NEVZUHUR'da yayımlanan eserlere telif hakkı ödenmez.

NEVZUHUR
Bir kültür hizmeti olup, para ile satılmaz.

NEVZUHUR'da
Yayımlanan bütün yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen yazıların yayımlanması, Yayın Kurulu'nun kararına bağlıdır. Yazılar yayımlanmasa da iade edilmez.

BU SAYIDA

SULAR MAHZUN AKIYORDU
TUNA BİZİ TANIYORDU

MUSTAFA AKBABA

PARA EKSENİNDE SERDENGEÇTİ
VE NECİP FAZIL

HASAN TÜLKAY

ESKİ ÇAMLAR
ARTIK BARDAK OLMUYOR

ALİ DEMİREL

RESSAM SELAHATTİN DEMİR
İLE MÜLÂKAT

MEHMET ERÇİN

AKŞAM ÜSTLERİ

İBRAHİM BERBER

YOLLARIN TOZLU HİKÂYELERİ

ANDAÇ

ÖMÜR
ALİ DEMİREL

SIR
FİLİZ ALTIOK DURAK

ANADOLU BİZİMDİ

AŞIK KAZANOĞLU

OKUYUCU İLE SOHBET

Değerli NEVZUHUR dostları;

Günler su gibi akıyor. 2013 yılının da yarısını aşıp Temmuz ayına geliverdik. Bu sıcak yaz günlerinde, NEVZUHUR okuyucularına Akdeniz meltemleri gibi bir ferahlık gönderebilmişsek kendimizi mutlu addedeceğiz.

34. sayımız MUSTAFA AKBABA'nın bir seyahat yazısıyla başlıyor. AKBABA; yazısına *SULAR MAHZUN AKIYORDU, TUNA BİZİ TANIYORDU* başlığını koymayı uygun görmüş. Tuna Nehri'nde gerçekleştirdiği seyahatini kaleme alan yazarımız, bu gezi esnasında kulaklarında nal seslerinin, kılıç seslerinin, top seslerinin yankılandığını söylüyor. Bakalım, okuyucularımız da bu sesleri duyabilecekler mi?

HASAN TÜLKAY'ın Osman Yüksel ve Necip Fazıl üzerine kurguladığı yazısı okuyucularımızın dikkatini çekecektir. Yazarımızın bizzat Osman Yüksel'den dinlediği anekdotlara da yer verdiği bu yazının konu başlığı; *PARA EKSENİNDE SERDENGEÇTİ VE NECİP FAZIL.*

Arkadaşımız MEHMET ERÇİN, günümüzün değerli ressamlarından SELAHATTİN DEMİR ile bir mülâkat yaptı. Renkler dünyasının ustalarından olan bu ressamımızı okuyucularımıza tanıtmaktan kıvanç duyuyoruz.

Bu sayımızda bir başka mülâkat daha yer alıyor. ALİ DEMİREL, çam bardak ustalarının son temsilcilerinden olan FEHMİ KARAMAN'ın evine misafir olup bir söyleşi gerçekleştirdi. Aralarında geçen bu samimi sohbeti; *ESKİ ÇAMLAR ARTIK BARDAK OLMUYOR* başlığı altında okuyacaksınız.

ALİ DEMİREL'in diğer yazısının konu başlığı ise; *ÖMÜR.* Umarız okuyucularımız bu yazıda kendi ömürlerinden esintiler bulur.

ANDAÇ; *YOLLARIN TOZLU HİKÂYELERİ* adlı yazısında, gidemesek de bizim olan sessiz ve isimsiz köylerin gölgede kalmış, dile gelmeyen hikâyelerine dokunuyor. İçimize döndüğümüzde bize de bir şeyler çağrıştıracağına inanıyoruz.

Bu sayının şiirlerine gelince: İBRAHİM BERBER; *AKŞAM ÜSTLERİ,* FİLİZ ALTIOK DURAK; *SIR,* AŞIK KAZANOĞLU; *ANADOLU BİZİMDİ* diyerek sayımızı renklendiriyorlar.

Eylûl ayında 35. sayımızda buluşmak dileğiyle hoşça kalınız.

www.mustafaakbaba.com adresinden menüdeki *NEVZUHUR* link'ine tıklayarak bütün arşivimize ulaşabilirsiniz.

NEVZUHUR

SULAR MAHZUN AKIYORDU TUNA BİZİ TANIYORDU

MUŞTAFA AKBABA

Tuna...

Avrupa'nın ortasında, batıdan doğuya doğru büyük bir vakarla akan Tuna...

Tuna Nehri; Almanya'nın güneyinde Kara Ormanlar bölgesinde Brege ve Brigach dağ ırmaklarının 678m yükseklikteki Donaueschingen'de birleşmesiyle meydana gelir. Akış istikametine göre sağından ve solundan kollar alarak yoluna devam ederken Viyana'dan geçer. Bir süre Macaristan ve Slovakya arasında sınırı oluşturduktan sonra Macaristan'ın Vacz kentine gelince doksan derece güneye kıvrılarak Buda ve Pest (Peşte)'in arasından süzülerek güneye olan yolculuğuna devam eder. Yine sağından ve solundan aldığı önemli kollarla beslenen Tuna, Bulgaristan ve Romanya arasında uzunca bir sınır daha çizer. Silistre'den sonra şaha kalkmışcasına kuzeye yönelir. Bundan sonra da bazı kolları bünyesine dahil edip yönünü doğuya döndürür ve Sulina Limanı'nda Karadeniz'e kavuşur. Tuna'nın bu yolculukta kat ettiği mesafe 2779km'dir.

*****

Tuna'nın Türk tarihinde önemli bir yeri vardır. Türk Tuna'sız yapamamıştır. Yahya Kemal üstadımız; "Türk'ün gönlünde nehir varsa Tuna'dır, dağ varsa Balkan'dır" der ki elhak isabetli bir tesbittir.

Biz de genlerimizde bulunan bu sevdayla Tuna'nın tamamı olmasa bile bir kısmını görelim istedik ve bu arzumuzu gerçekleştirmek üzere 08 Nisan 2013 tarihinde yollara koyulduk.

*****

Hemen bütün seyahatlerime mümkün olduğunca hazırlıklı gitmeyi severim. Oralarda lay lay lom dolaşmak işime gelmez. Gideceğim yerlerin tarihleri, kültürleri varsa Türklerle ve Müslümanlarla olan münasebetleri, beni daha çok ilgilendirir.

Prof. Dr. Haluk Dursun Hoca'mızın Osmanlı Coğrafyasına Yolculuk (Timaş Yay. İst-2007) adında bir kitabı vardır. Onu, neşredildiği günlerde alıp okumuştum.Tuna seyahatimiz gündeme gelince, oralara daha donanımlı bir bilgi ile gitmek adına kitaba tekrar göz atmayı, özellikle de Viyana ve Budapeşte'yi konu eden bölümlerini yeniden okumayı ihmal etmedim. Sadece bu güzel kitapla yetinmeyip daha başka kaynaklara da göz gezdirdim. Ayrıca güzel bir tevafuk eseri, 06 ve 07 Nisan tarihlerinde, yani seyahate gideceğimiz günün hemen öncesi iki günde, Türkiye Gazetesi'nde Prof. Dr. Ekrem Buğra Ekinci'nin yapmış olduğu Viyana seyahati ile ilgili bol resimli yazısı neşredildi. Bunun da önceden edinmiş olduğum bilgilerin tezyini adına istifadeli olduğunu itiraf etmeliyim. Prof. Dr. İlber Ortaylı Hoca'mızın Mayıs ayında piyasaya çıkan İlber Ortaylı Seyahatnamesi (TimaşYay. İst- 2013), Talha Uğurluel'in Kanuni (Timaş Yay. İst-2013) unvanlı eserleri de bilgilerimin pekişmesi adına seyahat dönüşümde alıp okuduğum başka değerli kaynaklar oldu.

*****

Evet; 08 Nisan Pazartesi günü sabahın erken saatlerinde Yeşilköy'den havalanan uçağımız, ikibuçuk saatlik bir yolculuğun sonunda Münih Hava Limanı'ndaydı. Gümrük işlemlerimizin tamamlanmasından sonra bizi bekleyen otobüsle; Münih'e olan uzaklığı yaklaşık iki saat kadar olan Passau'ya hareket ettik. Çünkü yolculuğumuzun esas bölümü buradan başlayacak, gemimiz buradan hareket edecekti. Gemiye giriş işlemlerimizin ardından, hareket saatine kadar zamanımızı Passau'yu gezerek değerlendirdik.

Passau, Avusturya sınırına çok yakın bir yerde bulunuyor. Tuna'nın akış istikametine göre sağından Inn, solundan Ilz kollarının Tuna ile buluştuğu yerde kurulmuş. Bavaria'nın Venic'i (Venediği) diye anılıyor.1662 yılında büyük bir yangın geçirmiş. Şehir Barok uslubuyla yeniden yapılanmış. Pastel boyalı evleriyle güzel bir görüntü sergiliyor. 1892-94 yılları arasında Adolf Hitler burada yaşamış. En büyüğü St. Stephan Katedrali olmak üzere şehirde 400 kadar kilise bulunuyor (küçücük bir Alman şehrinde 400 kilise!..Türkiye'de çok cami yapılıyor diyenlerin kulağı çınlasın...)

Passau'dan sonraki ilk durağımız Melk idi. Avusturya'nın Linz şehrinden sonra gelen küçük bir yerleşim yeri. Nehrin akış istikametine göre sağında kalıyor. Dikkat çeken en önemli yapısı, bir tepe üzerine inşa edilmiş olan St. Peter and Paul Katedrali olup tarihi

süreç içerisinde manastırı birkaç defa yangın geçirmiş, 1700'lü yıllarda Barok tarzında yeniden yapılmış.

Melk'ten sonra geldiğimiz liman ise Viyana (Wien) idi. Gemimiz, Nussdorf Limanı'na yanaştı. Tarihi Viyana şehri, nehrin akış istikametine göre sağ tarafta olup nehrin hemen kıyısında değil, biraz içeride kalıyor. Modern Viyana ise Tuna'nın iki yakasına yayılmış durumda. Sağda kalan bölümü tarihi Viyana'yı sinesinde barındırıyor. İki yaka birbirine köprülerle bağlanıyor.

Viyana denince; Avrupa'nın kültür, özellikle de müzik konusunda önde gelen merkezi olduğu akla gelebilir. Birçok ünlü besteci Viyana'da yaşamış, çalışmalarını burada sürdürmüştür. Ancak biz Türkler için ilk aklımıza gelen şey Viyana kuşatmalarıdır.

Kanuni Sultan Süleyman Han'ın 1529'da yaptığı Viyana kuşatması, tarihimizde I.Viyana kuşatması olarak anılır. Osmanlı Ordusu'nun Viyana'yı kuşatması eylül ayı sonuna rastladığı için, ordunun gücünü ve devletin prestijini yıpratmamak gayesi ile 21 gün süren muhasaranın ardından geri çekilmiştir. Aslında buraya Viyana alınmaya değil Ferdinand'la savaşmaya gelinmiştir. Her zamanki gibi yine Ferdinand kaçıp karşısına çıkmamıştır. Yerine bıraktığı Kont Nicolos Von Salm tecrübeli bir askerdir. Kont Nicolos bir takım önlemler alarak şehri tam muhkem hale getirir. Kanuni ,Viyana'nın zikzak yaparak bütün şehri çevreleyen bu çetin surlarını muhasara altına alır. Surlar bir hayli tahrip edilir. Ancak, kullanılan toplar ağır kuşatma topları değil, meydan savaşına müsait küçük hareketli toplardır. Zaten Sultan Süleyman onları meydan savaşına çekmek amacıyla başkentlerini kuşatmıştır. Kuşatma sırasında Kont Nicolos hayatını kaybeder. Kale, ilerleyen günlerde alınabilecek durumdadır ama kış bastırmıştır. Bir süre sonra Ferdinand'ın şehirde olmadığı haberi de kesinleşir. Neticede kuşatmanın kaldırılmasına karar verilir.

Kanuni; çekilirken bile zafer sağlamış bir padişahtır. Bu nasıl olur demeyin. Eğer cesaretli bir komutan ve iyi bir stratejist iseniz bal gibi olur. Viyana'da esir olan Müslümanları düşman askeriyle mübadele ederek kurtarmış, ondan sonra Budin'e gelene kadar civardan tekrar 60.000 esir toplamıştır. Ayrıca Raab (Raba) suyu kenarında bulunan Gyor şehri, Kanuni'nin ordusuna önce güzellikle teslim olmuş, sonra da hainlik edip arkadan vurmuştu. Ordu çekilirken bu şehre de cezasını yakarak vermiştir. Bugün Macaristan topraklarında bulunan Gyor şehri, bu sebepten dolayı Türk kaynaklarında 'Yanıkkale'olarak anılır.

Aradan yıllar geçer, yıl 1683'e dayanır. Devir; IV. Mehmed Han dönemidir. Bu devrin en önemli siyasi hadiselerinden birisi de Viyana kuşatmasıdır ki, tarihimize II. Viyana kuşatması olarak geçmiştir.

Sultan IV. Mehmed Han, Avusturyalıların kanlı hudut hadiselerine son vermek, devamlı çapulculuklarını ortadan kaldırmak ve Orta Macaristan Kralı tanınıp, himaye edilen Tökeli İmre'ye yardım etmek için Avusturya seferine çıktı. Belgrat'a kadar gelen padişaha bundan ileriye geçmeyip kumandayı Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'ya devretti. Padişah'ın Yanıkkale ve Komaron üzerine gönderdiği ordu, serdar'ın 27 Haziran 1683'de topladığı harp meclisinde Viyana cihetine çevrildi. Kırım Han'ı Murad Giray ve Budin Beylerbeyi İbrahim Paşa'nın karşı olmalarına rağmen, diğer komutanların tasvibiyle Viyana üzerine yürünmesi fikri kabul edildi. Viyana düşürüldüğü takdirde Avusturya'nın payitahtı ele geçirilmiş olacağından bütün Avusturya itaat altına alınabilecek ve Orta Avrupa'da Türk hakimiyeti sağlam şekilde tesis edilmiş olacaktı.

Savaş planına göre; Kırım Han'ı Murad Giray, Tuna Nehri üzerindeki Taşköprü'yü tutarak düşman ordusunun geçmesini engelleyecekti. Polanyalı kumandan Jan Sobieski köprüyü geçerken Murad Giray; "Osmanlı Tatar'ın kıymetini anlasın!.." diyerek seyirci kaldı. Kırım Han'ı, düşman Tuna'yı geçtikten sonra arkadan çevirme imkanı olmasına rağmen ihanetini sürdürüp müdahale etmedi.

Kahlenberg Muharebesi 12 Eylül 1683'de düşmanın taarruzuyla başladı. Savaşın en şiddetli anında İbrahim Paşa'nın kuvvetleriyle Yanıkkale'ye doğru çekilmesi ise Osmanlı Ordusuna ikinci bir darbe oldu. Şiddetli mücadelenin sonucunda ordu bozguna uğrayıp geri çekilmek zorunda kaldı. Sonuçta, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa görevinden alındıktan maada emre itaatsizliğin cezasını hayatı ile ödedi. Ayrıca bu bozgunun sonucunda 16 yıl sürecek savaşlar başlamış oldu.

Viyana'yı dolaşırken mahalli rehbere, Türklerin Alman Dağı da dedikleri Kahlenberg Tepesi'nin nerede olduğunu sorunca maksadımı anlayıp hafif bir tebessümle, gemimizin bağlı olduğu Nussdorf Limanı'nın yanındaki tepeler olduğunu söyledi. Meğer biz Viyana'yı farkına varmadan üçüncü defa kuşatmışız (!).

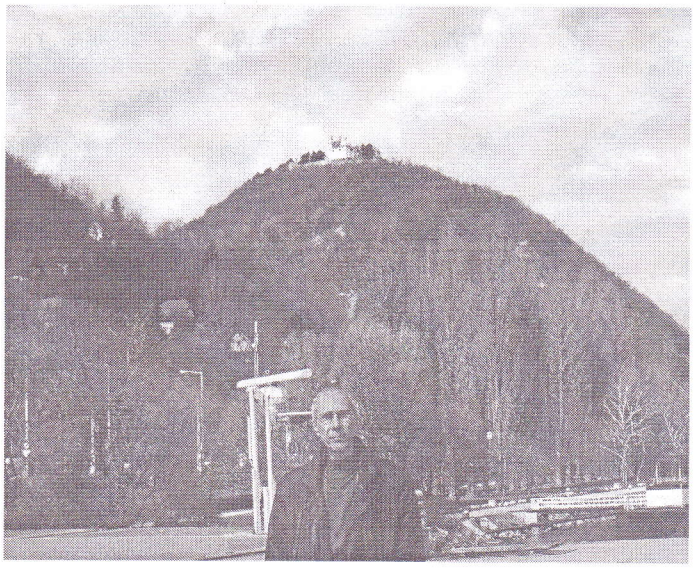

KAHLENBERG TEPESİ

Kahlenberg Tepesi, İstanbul'un Çamlıca Tepesi gibi Viyana'nın da en güzel manzarasının seyredildiği tepe. Kahlenberg'e eskiden Sauberg (Domuz Dağı), yanındaki tepeye ise Kahlenberg denirmiş. Şimdi, Sauberg'e Kahlenberg, öteki tepeye ise Leopoldsberg deniliyor. Taarruzun yapıldığı 12 Eylül sabahı Kahlenberg Tepesi'ndeki Kapusen Manastırı'nda, Sobieski'nin de katıldığı bir ayin tertiplenmiş, taarruz ondan sonra başlatılmış. Kahlenberg Tepesi'ne sonradan Viyana'nın Türklerden kurtuluşu şerefine St. Joseph Kilisesi yapılmış.

Viyana'nın merkez katedrali olan St. Stephan Kilisesi'nin (St. Etienne de deniliyor) güneyindeki 137m yüksekliğindeki Steffell Kulesi şehrin sembolü durumunda. Gotik mimarinin bir örneğini oluşturan kilisenin çatısındaki seramik türü renkli kiremitleri 15.yy'a dayanıyor. Bu kilisenin ana bölümü 12.yy'da yapılmış iki kilisenin temelleri üzerine inşa edilmiş. Bu kilise ayrıca, Müslüman Türklere karşı Avrupa'nın simgesi durumunda. Çünkü Pummerin adı verilen büyük bronz çan, II. Viyana kuşatması sonucu Viyana önlerinden çekilirken bıraktığımız topların metalleri eritilerek yapılmış ve 1711'de bu kiliseye asılmış. Yine bu kilisenin dışında, kuzey duvarında bulunan Capistrankanzel adı verilen heykelde, Türklerin gazabı hakkında vaazlar veren Johannes Von Capistrano'nun ayakları altında ezilen bir yeniçeri tasvir ediliyor. Osmanlı'yı II. Viyana bozgunu sonrasında ilk kez yenilgiye uğratan Prens Öjen için bu yapının içinde özel bir mezar odası tahsis edilmiş. İçeride sol nefin başlangıcındaki odada tek başına yatıyor.

Viyana'nın bazı yerlerinde o günlerden kalma Osmanlı gülleleri, ayrıca daha sonra yapılan ve Türkleri hatırlatan semboller bulunmaktaymış. 'Bulunmaktaymış' diyorum, çünkü onların hepsini görme imkânımız olmadı. Onları da görmek için ayrı bir program yapmak gerekli.

Anlaşılan o ki; hafızalarında Türk'ü devamlı canlı tutabilme gayesi ile bu sembollere önem veriyorlar. Meselâ; kuşatma sırasında Kara Mustafa Paşa'nın Otağ-ı Hümayunu'nun bulunduğu yerde, bu hatırayı yaşatmak üzere elinde pala sallayan sarıklı bir Osmanlı süvarisi heykeli yapılmış. Yine kuşatma sırasında Osmanlı tabyasının bulunduğu yerde İmparator Franz Joseph'in emriyle 1888 senesinde Türk Tabyası Parkı yapılmış. Bu parka 1991 senesinde, projesi değerli mimarlarımızdan Aydın Yüksel'e ait olan Osmanlı üslubunda bir çeşme inşa edilmiş.

Velhasıl, ne Türkler Viyana'yı, ne de Viyana Türk'ü unutabilmiş değil.

Viyana'dan sonraki durağımız Budapeşte idi. Nehrin akış istikametine göre sağda yani nehrin batısında bulunan Buda, nehrin solunda (doğusunda) bulunan Peşt ve Buda'nın kuzeyinde yer alan

Obuda'nın 1878'de birleşmesiyle Budapeşte olarak Macaristan'a başkent olur. Budapeşte Macaristan'ın kraliçesi diye anılıyor.

Buda (Osmanlı'nın Budin'i),1526 yılında Kanuni zamanında fethedildi. Son Buda Valisi Arnavut Abdurrahman Abdi Paşa,1686 yılının Eylül ayının ikinci günü, 2ay 14 gün dayandıktan sonra Budin düştü. Bu mücadelede Osmanlı hiç esir ve yaralı vermedi. Çünkü, iki elinde iki kılıçla vuruşan kale kumandanı Abdi Paşa dahil, Bali Paşa Meydanı'nda bütün askerler şehid oldu.

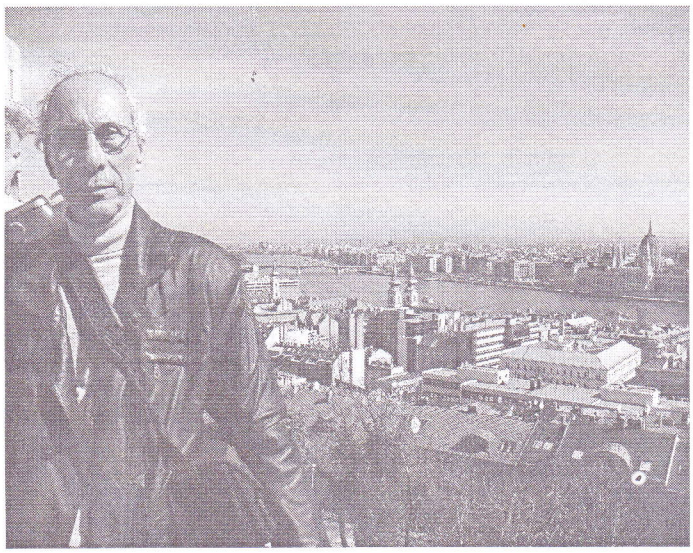

BUDİN KALESİ'nden

Böylece Budin, Kanuni'nin ilk girişinden itibaren 160 sene, resmi egemenliğin başlamasından itibaren sayarsak 145 yıl sonra elden çıkmış oldu.

Kaleyi gezerken, mahalli rehbere ısrarla sormama rağmen Abdi Paşa'nın mezarının yerini bilmediğini söyledi. Kabrinin başında üç İhlas, bir Fatiha okuyamadım. Kabrinin fotoğrafını çekemedim. Mezar taşındaki: "145 yıllık Türk egemenliğinin son Buda Valisi Abdurrahman Abdi Arnavut Paşa, bu yerin yakınında 1686 Eylül ayının ikinci günü öğleden sonra yaşamının yetmişinci yılında maktul düştü. Kahraman düşmandı, rahat uyusun!" yazan Türkçe kitabeyi okuma imkânım olmadı.

Budin Kalesi'nde bulunan St. Mathias Kilisesi, Osmanlılar Budin'i fethettiğinde kısa bir süre için cami olarak kullanılmış. Kalede, bugün arşiv ve müze olarak kullanılan Avusturya Habsburglarının sarayı da bulunuyor.

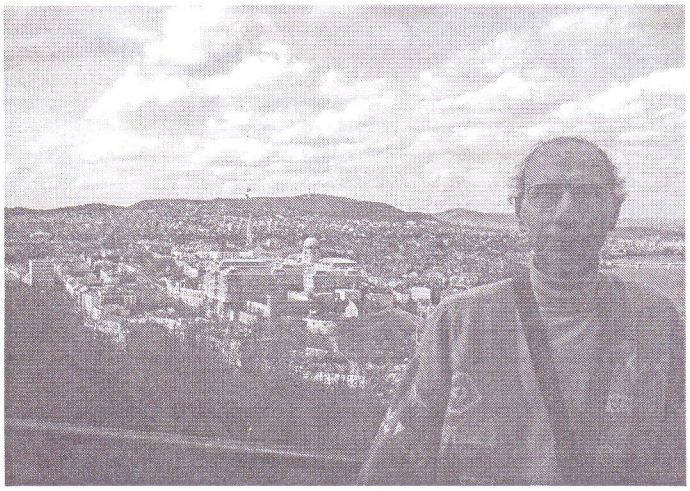

GELLERT TEPESİ'nden , BUDİN KALESİ'nin görünümü

Buda tarafında bulunan, nehrin akış istikametine göre Budin Kalesi'nden daha sonra gelen ve kalenin bulunduğu tepeden çok daha yüksek olan Gellert Tepesi'nden Budapeşte'yi geniş açıdan seyredebiliyorsunuz. Bu tepe üzerinde St. Gellert'in, yani Macaristan'ı Hıristiyanlaştıran azizin abidesi var.

Budapeşte'ye kadar gidilip de Gülbaba'yı ziyaret etmemek elbette olmaz. Türbenin bulunduğu semte 'Gülbaba' ismi verilmiş. Sokak tabelasında ve şehir haritalarında 'Gülbaba' yazıyor.

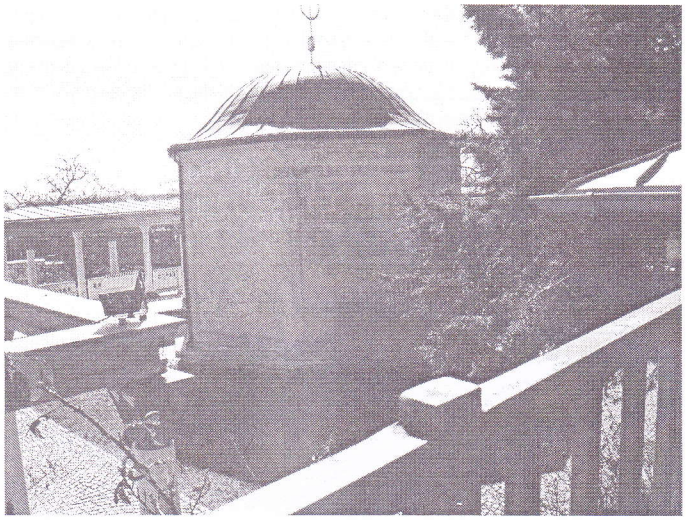

GÜLBABA TÜRBESİ

Şehrin iki yakası birbirine köprülerle bağlanıyor. Parlamento Binası karşı (Pest) tarafında, nehir kıyısında, Margit ve Chain Köprüleri arasında kalan bölümde bulunuyor. Binanın kubbesinin yüksekliği 96m. Yine Pest tarafında, Kahramanlar Meydanı denilen bir meydanda milli kahramanlarının tanıtıldığı abide var. Bu meydanda ayrıca yüksek bir sütun üzerinde, sırtında açılmış iki kanadı ve havaya kaldırmış olduğu sağ elinde haç'ı bulunan Melek Gabriel (Cebrail)'in de tunçtan heykeli bulunuyor (Cebrail ve haç!?).

GÜLBABA'nın Sandukası

Seyahatin uç noktası Budapeşte idi. Oradan dönüşe geçildi. Giderken geceye rastlayıp da göremediğimiz yerleri dönüşte gündüz saatlerine rastlatıyorlar. Estergon, gidiş istikametine göre sağda

(Macaristan topraklarında) kalmasına rağmen dönüşte uğradığımız yerdi. Türk tarihi açısından önemli olan Estergon'da normal programa göre iki saat kadar kalınacaktı, ancak gemi programında olan bir değişiklikten dolayı kalınmadı, sadece yolcu alınıp devam edildi. Estergon'u gezemesek de kale hemen nehrin kıyısında olduğu için rahatlıkla gördük. İlk fethi 1543 yılında Kanuni döneminde olan Estergon Kales'nin, elden çıkıncaya kadar olan serencamını okuyucunun tarihi bilgisine bırakıp, sonraki durumundan söz edecek olursak; kalenin üst kısmı 1850 yılında Avusturyalılar tarafından yıktırılarak üzerine bazilika yaptırılmış. Bu bazilika, İtalyan Rönesans stili olup Roma'daki St. Peter Kilisesi model alınarak inşa edilmiş. Macaristan'ın en büyük ve en güzel kilisesi olduğuna inanılmakta. Velhasıl, sizin anlayacağınız; Kal'ası gitmiş, türküsü kalmış yadigâr. "Estergon Kal'ası su başı durak..."

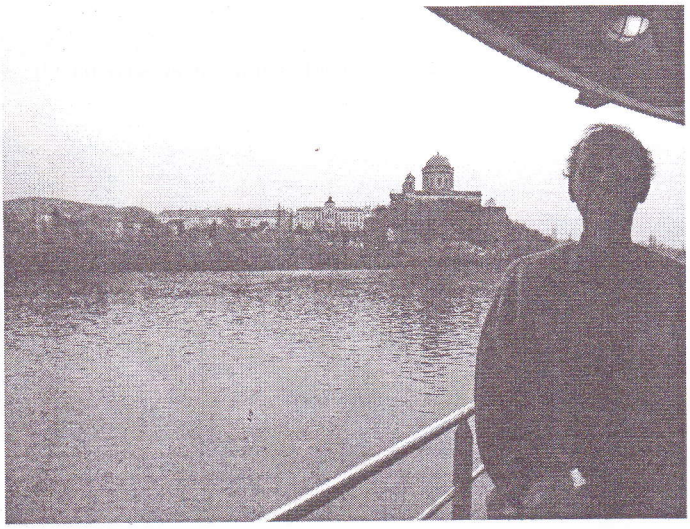

ESTERGON KALESİ

Dönüş yolunda uğradığımız, 1993'den beri de Slovakya'nın başkenti olan Bratislava, Avusturya- Macaristan sınırına yakın önemli bir limanı. Eski adı Pressburg. Tarihi şehrin ana mimari tarzı Barok. Tuna'ya hâkim bir tepe üzerindeki 9.yy'dan beri gelen kale şehrin sembolü durumunda.

Gemi yolculuğuna başladığımız Passau'ya gelmezden önce uğradığımız son liman Dürnstein idi. Tepedeki kale kalıntıları ve nehrin kıyısındaki kilise göze ilk çarpan yapılar. Avusturya topraklarında bulunan bu küçük yerleşim yerinin nüfusu 400 kişi kadar, okuldaki öğrenci sayısı ise 13. Geçim kaynakları şarapçılık. Dağ-taş üzüm bağı. Eski şehrin büyük bir kısmı korunabilmiş. Kral V. Leopold, ArslanYürekli Richard'ı buradaki kalede misafir etmiş (hapsetmiş).

*****

Bu Tuna seyahati bana tarihimizden çok şeyler hatırlattı. O günlerden bu günlere çok yıllar geçti, Tuna yatağından çok sular aktı. Nehrin üzerinde ne Taşköprü var ne de Fazıl Ahmed Paşa'nın Estergon'dan Ciğerdelen'e kurdurup Uyvar üzerine yürüdüğü köprü. Bugünkü Tuna'nın iki yanını sık sık modern köprüler bağlıyor. Lakin bu seyahatte benim kulaklarımda nal sesleri, kılıç sesleri, top sesleri çınladı durdu. Ve seyahatimiz boyunca şunları hissettim: Sular mahzun akıyordu, Tuna bizi tanıyordu...

*****

O günün dünyasında mümkün olabilmiş olan şeyler, günümüz dünyasında muhaldir. Avrupa'nın ortalarına kadar gitmek, oraların mülkiyetinin geri dönüşünü sağlamak, ancak hayallerimizi süsleyen bir fanteziden ibaret kalır. Lâkin, çok akıllıca sürdürülecek olan dış politikalarla, mülkiyeti bizim olmasa da o topraklar üzerinde bulunan izlerimizin tamamen silinmemesini sağlamak gayesi ile çok gayret gösterilmeli, oralarda milli ve dini varlığımız her zaman hissettirilmelidir. Arnavut İbrahim Abdi Paşa'lar, Gülbaba'lar ve diğer değerlerimiz ilelebed yaşatılmaya çalışılmalıdır. Tuna'nın sularına akseden çan kulelerinin yanı sıra oralara yapılacak olan cami minarelerinin de mahzun akan sulara yansımasını temin için gerekli gayret sarf edilmelidir.

PARA EKSENİNDE SERDENGEÇTİ VE NECİP FAZIL

HASAN TÜLKAY

Daha dün gibi; otuz yıl geçivermiş... 1983 senesinin Mayıs ve Kasım aylarında Hakk'a yürüyen iki uç(uk) adamın, Necip Fazıl Kısakürek ve Osman Yüksel Serdengeçti'nin edebî cepheleri kadar hukukî kavgaları, polemikleri de dikkat çekicidir. Geldiğimiz noktada Üstad Necip Fazıl'ın hatırası devlet katında ağırlanırken; Torosların dik başlı çocuğu Osman Yüksel Serdengeçti'nin ismi adeta unutulmaya terk edilmiştir.

Serdengeçti hakkında araştırmacılara el feneri mahiyetinde çok değerli bir eser (1) hazırlayan hemşehrisi Prof.Dr. Cemal Kurnaz; O'nun fikir ve dava cephesinden münasebette bulunduğu şahsiyetleri anlatırken Üstad'ı bilerek es geçtiği kanaatindeyim... Putlaştırma ve hürmetsizlik yapmadan bu muhteşem ikilinin çok özel karşılaşmalarından birkaç hatırayı paylaşmak isterim...

Sebebini bilmiyorum; herkesin Üstad diye hitap ettiği Necip Fazıl'a, Serdengeçti Ustad derdi. O'nun daha çok kalem kavgalarını severdi. Hapisane arkadaşlığına kadar giden bir dâva yakınlığına rağmen; meşhurlarla ilgili hatıratında, Bâbıâlî'de Serdengeçti'yi yarım sahifede geçiştirmiştir... Osman Yüksel Bâbıâlî'deki Serdengeçti'yi pek beğenmemiş, hattâ biraz da üzülmüştü: "Esrarengiz bir korku filmi kahramanına benzetmiş beni... Katran kuyusu gözleri filân... Sonra cins bir adam ne demek?.. Ben İngiliz atıyım da sanki... Türkçenin dehâsı bir Üstad cins kelimesinin daha ziyade hayvanları, nebatatı tarif ve tavsif ederken kullanıldığını bilmez mi?.. O kadar derin hatıralarımız var ki, kitaplara sığmaz..." Önemsiz ve sıradan biri muamelesine gücenmekte pek de haksız sayılmaz... Halbuki yakınlıkları o derecedir ki; Serdengeçti, "Ustad, bir kitap yazacağım, seni anlatacağım; İŞTE NECİP FAZIL (2) diyeceğim!.." "Elhak!.. Bunu ancak sen başarabilirsin Sevgilim Osman!.." diyecek kadar...

Bir sohbet meclisinde, yeni üniversiteli, taşralı toy bir genç, şaşkınlıkla Serdengeçti'ye sorar: "Abi, Necip Fazıl PARA'yı(***) bir

İtalyan yazardan aşırmış... Peyami Safa öyle diyor... Doğru mu bu?.." Serdengeçti gülerek; "Yani Üstad bu... Para bulur da kaçırır mı?.. Bizden bile aşırdı!.."

Üstad'ın "Beyazıt'taki güvercinler gibi yine üstüme pisleme Osman!.." diye gürlediği bu aşırmanın hikâyesini bilenler çoktur: Necip Fazıl şiirlerini Serdengeçti'ye satar. Serdengeçti; Üstad'ın bütün şiirleri... SONSUZLUK KERVANI (4)çıktı, çıkacak gibi epey "reklâm" yapar. Fakat kâğıdı, parası, matbaası olmadığı için kitabın baskısı gecikir. Nihayet kitap matbaada iken Necip Fazıl çıkagelir: "Osman kaç para fiyat koydun bizim kitaba?" "5 Lira!.." Sağ elinde, arkasında tuttuğu kitabı Serdengeçti'ye adeta fırlatır gibi uzatan Üstad; "Oğlum Osman, sen gerçekten aptalsın!.. Bak elin oğlu 15 lira fiyat koymuş; hem de çatır çatır satıyor..." Serdengeçti kitaba şöyle bir bakar ki, birkaç yeni şiir ilâvesiyle Sonsuzluk Kervanı'nın aynısı... Şakkadak cevabı yapıştırır: "Ustad" der, "Bu ÇİLE değil, düpedüz hile!.."

Her şeyi bilen ve "Allah'tan, Peygamber'den, şeyhi Abdülhakim Arvasî Hazretlerinden başka hemen hiç kimseyi beğenmeyen" Necip Fazıl; belki de paranın kıymet hükmünü bilmediği için Türkiye İş Bankası'nda kalıcı bir iş sahibi olamadı. O devrin şartlarında, herhalde bugünkü EPK yahut BDDK üyeliği çapında yağlıca ballıca bir iş ve makam sahipliği sayılan İş Bankası'nda müfettişlik fırsatını tepmek ne demek; düşünebiliyor musunuz?.. O'nun sıradan insanlar gibi bir para telâkkisinin bulunmayışı bir zaaf mıdır, meziyet mi?.. Bizzat "Osman abi"den dinlediğimiz birkaç hatıranın ışığında karar sizin...

Üstad bir gün yine Serdengeçti'ye gelir:

- Osman, sevgilim; bana acele beş bin lira ver!..

- Yahu deli misin be adam... Sen beni Darphane müdürü mü zannettin?.. Ben o kadar parayı nerden bulayım?..

- O zaman hiç değilse beş yüz lira ver!..

- Yok vallahi, beş yüz liram da yok... Parayı bulsam kâğıt alacağım, Serdengeçti'yi çıkaracağım... Kâğıdı bulsam matbaaya verecek param yok!..

- Git o zaman hemşehrilerinden iste... Bir sürü zengin Aksekili var...

- Yahu ne diye isteyeyim?.. Hediye mi diyeyim, yoksa mukaddesat vergisi tarh'etmeye geldim mi diyeyim?..

Bir başka para hikâyesi... Üstad Başbakan Menderes'ten (Tahsisat-ı mestûreden) yüklüce bir miktar para koparmıştır. Serdengeçti'yi bulur ve ne oluyoruz, nereye gidiyoruz demesine bile fırsat vermeden, apar-topar yemeğe götürür. Gittikleri lokanta zenginlerin, şöhretlerin, ileri gelen mebusların, vekillerin (Bakanların) buluşma yeri meşhur Karpiç... Üstad aşçı başından garsonlarına kadar çalışanları çağırır, asker gibi hizaya geçirir ve âmir bir edayla seslenir:

- Kapalıyız!..

- Emriniz olur efendim!.. Ne arzu edersiniz?..

- Bütün çeşitlerinizle masalar donansın!..

Sonra Serdengeçti'ye dönerek: - Aksekili!.. Sen dağ çocuğusun!.. Hiç itiraz etme!.. Bu gün gözün de, miden de bayram etsin!..

Serdengeçti'nin sultan sofralarından zengin bu müthiş mutfak sergisi karşısında nutku tutulur...

Karpiç'ten çıkarlar, Üstad bir taksi çevirir; doğru hamama... Bir güzel yunup arınıp boy abdesti de aldıktan sonra istikamet Bağlum!.. "Efendimi de ziyaret edelim Osman!.."

Üstad'ın bir beyitinde:

"Tam otuz-üç yıl saatim işlemiş, ben durmuşum...
Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum!.."

diyerek teslimiyetini ifade ettiği Şeyhi Bağlum'da medfundur...

Taksiyle de olsa zahmetli bir yolculuktan sonra, Üstad şeyhinin mezarına kapânır. Abdülhakim Arvasî Hazretlerinin baş ucunda dualar gözyaşlarına karışır... Göz yaşları neredeyse çamur olacak kadar ağlar ha ağlar, ağlar, ağlar... Sonra cebinden çıkardığı yüzlüğü bozulmamış gıcır gıcır bir banknot demetinin aralarına mübarek mezar toprağından eker... Tıpkı yemeğe karabiber atar gibi... Taksici merak eder, dayanamaz; kendisinden daha fukara giyimli Serdengeçti'ye fısıltıyla sorar:

-Abi, kim bu adam?..

- Bu adam Üstad Necip Fazıl Kısakürek!..

- Yaa öyle mi?.. Bir de kumarbaz derler, iftira ederler... Evliya gibi bir zatmış meğer!..

Üstad o toprak ekili bozulmamış banknot destesini taksiciye bırakmış ki; taksicinin belki senelik kazancına bedel...

Elinden o kadar para gelip geçmesine rağmen Üstad'ın cenazesinin çıktığı ev kiralık bir ahşap konaktır... Üstad parayı harcamaz, savurur... O gün eline geçeni, anında, yanında bulunan eşiyle, dostuyla, ahbabıyla; kimleri bulursa onlarla yer, bitirir. Canı karpuz istese karpuz kamyonunu çevirecek kadar hesapsız adamdır Necip Fazıl... Büyük düşünür, büyük yaşar, büyük oynar... Küçükten, küçüklükten, bayağılıktan, basitlikten nefret edercesine kaçar...

Galiba hapisanede olsa gerek: Üstad "ben bir küçük su döküp geleyim çocuklar" diyerek sohbet meclisinden müsaade ister. Serdengeçti hemen atılır:

- Estağfurullah Üstad!.. Büyük adamdan küçük şey sadır olmaz!.."

Serdengeçti; Atsız – Necip Fazıl – Nurettin Topçu üçgeninin çerçevesinde bir insandı. Bir gün Atsız ile Üstad'ın mukayesesini yapabilir misin abi, demiştim. Cevabı:

-Nesini mukayese edeceksin ki?.. Biri yayından çıkan ok gibi, dosdoğru bir adam... Diğeri kıvrımları, büklümleri, helezonları olan girintili çıkıntılı bir adam... Biri Ötüken yaylasında çağlayan... Öteki dalga dalga köpüren azgın umman... Biri Garpten gelmiş Kabe'ye bakıyor... Öteki Selenge yahut Orkun nehri gibi Tanrıdağı'ndan akıyor... Birisi binlerce değişik kristallerle süslü buzlu cam... Diğeri Aral Gölü'nün suyu gibi dibi görünüyor... İki farklı şahsiyet... İki ayrı dünya... İki büyük adam... Amma ikisi de bizim!..

Psikiyatri ilminin son devir devlerinden rahmetli Ayhan Songar Hoca Üstad için diyor ki: "Bu derece yüksek bir zekâyı anlamak, onun ruh fırtınalarını idrak edebilmek, baştan aşağı sembollerle dolu ifade tarzını sökebilmek, hatta, zaman zaman hepimize garip gelen davranışlarını değerlendirebilmek öyle güç, öyle müşkil ki..." (5) Songar'ın bu tespitinden sonra, "Hatam deham çapındadır" diyebilen bir dahiyi bizim gibi normal insanların gözüyle görmek, anlamaya çalışmak beyhude acze düşmektir...

Serdengeçti'nin ise para konusundaki görüşleri ve tutumu sade bir Anadolu insanı gibidir ve hepimize hayat bilgisi değerindedir:

"İngilizlerin bir atasözü vardır, hiç unutma: Para kendine değer vermeyeni affetmez! Paraya değer ver. Ama iyi bir uşak gibi değer ver. Para seni kullanmasın, sen parayı kullan. Para seni değiştirmesin, sen parayı değiştir. Paranı saçıp savurma. Harcarken cephede mermisi bitmek üzere olan asker gibi harca. Her attığın mutlaka en lüzumlu bir hedefe isabet etsin. Yeri geldiğinde beş kuruşu harcasam mı diye düşüneceksin, yeri geldiğinde de beş milyon lirayı gözü kapalı atacaksın!.. Ama mutlaka vurulması şart bir hedefi vuracaksın!.."

Bu ölçü içinde düşünen ve yaşayan Serdengeçti'ye gerici diyenler gibi komünist yaftası takanlar da olmuştur. Bu da ayrı bir bahis...

Mekanları Cennet olsun!..

****

Dipnotlar:

(1)Prof.Dr. Cemal Kurnaz, Deli Rüzgâr, Osman Yüksel Serdengeçti, Kurgan Edebiyat, Ankara-2012

(2) Serdengeçti'nin bu düşüncesi Antalya TÜRKAV tarafından 2003'te yayınlanan Ahmet Kaplan'ın kitabına isim olmuştur.

(3) Selçuk Karakılıç; Necip Fazıl, "Para" ve Bir İntihal Davası, Türk Edebiyatı Dergisi, Sayı:475 Mayıs 2013

(4) SONSUZLUK KERVANI, Serdengeçti Neşriyatından 1955 yılında çıkmıştır.

(5)Ayhan Songar, Ruh Hekiminin Hatıraları, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları

ESKİ ÇAMLAR ARTIK BARDAK OLMUYOR

ALİ DEMİREL

Yalnız insanlar için değil bütün canlılar için su yaşamca önem taşır. Su olmazsa yaşam oluşmaz, su olmazsa yaşam devam etmez. Canlılar, su bulabildikleri yerlerde yani su kaynaklarının yakınında yaşamlarını sürdürürler. İnsanlar da diğer canlılar gibi barınacakları yerleri; köy, kasaba ve kent kuracakları yerleri hep su kaynaklarının hemen yakınından seçmişlerdir. Nüfus artışı sonucu su kaynağının ihtiyacı karşılamadığı durumlarda suyu depolama yollarına gidilmiştir, sarnıçlar ve barajlar gibi... Su, topluma yönelik olduğu kadar kişice de sürekli ihtiyaç olduğundan; kişi ve aileler için kısa süre yetecek kadar da olsa su bulundurma zorunluluğu vardır. İşte bu amaca yönelik olarak insanlar çeşitli su muhafaza ve taşıma kapları yapmışlar ve kullanmışlardır. Su taşıma araçları arasında; hayvan derisinden yapılma 'kırba'lar, topraktan yapılma testi ve bardaklar ile çam ağacından yapılma bardaklar en çok kullanılanlardır. Bunların içinde en sağlıklısı hangisidir derseniz bence çam bardaklar ilk sırada yer alır.

Biz Türklerde, diğer pek çok alanda olduğu gibi çamdan bardak yapımı da özel bir zanaat dalı haline gelmişti. Pek çok yerleşim yerinde hatta bazı köylerde bile bu zanaatın ustaları vardı. Ne yazık ki günümüzde, çamdan bardak yapımı da yok olup gitmekte olan zanaatlar arasına girmiştir. Şimdi size, bu ata kültür dalının son temsilcilerinden biri olan Fehmi KARAMAN'ı tanıtmaya çalışacağım.

Ben sordum o cevap verdi:

Fehmi usta kendinden bahset, kendini tanıt biraz.

Neyimi tanıtayım! Benim bir tarafım Burdur Karamanlı'ya dayanır, orada akrabalarım var yani soyumuz ta Karamanoğulları'na dayanır. Ama ben doğma büyüme; Korkuteli'ne bağlı Çomaklı Kasabasının Hacıbekâr mahallesindenim, babam da öyle dedem de öyle. 1926 yılında doğmuşum, anlayacağın şimdilerde 88 yaşıma girdim.

Sanırım artık bardak yapmıyorsun?

Hayır, yapmıyorum, aha evin arkasında bahçe var. Çeşitli meyve ağaçlarına bakıyorum, çok iyi kiraz veren bir ağacım var. Ayrıca sebze de yetiştiriyorum.

FEHMİ KARAMAN ve ALİ DEMİREL

Maşallah dinç görünüyorsun, bardak yapma işini ne zaman bıraktın?

1996 yılından beri, su kabı olarak çamdan bardak yapma işini bıraktım. Ama süs eşyası olarak, daha küçük ölçekte çam bardaklar yapmaya devam ettim. Vitrin süsü olarak bardak yapma işi öyle yeterince kazanç sağlayan bir şey değil, şimdilerde onu da yapmıyorum.

Çamdan bardak yapmaya nasıl başladın?

Gençliğimde böyle bir zanaatla uğraşmak aklımdan bile geçmezdi. Bir gün kıra gitmek için ayrıca bir bardağa ihtiyacımız olmuştu. Köyde iyi bardak yapan biri vardı adı Mustafa Yuva, bu adam aynı zamanda benim dayım. Ona gittim ve bize bir bardak yapmasını istedim. Bana 'elim boş değil, yapamam' dedi, hem de azarlarcasına... Dayıma saygımdan bir şey demedim ama o kızgınlıkla çamdan bardak yapmaya karar verdim. Böylece 1938 yılında bu zanaata başladım.

Ününü duydum, çok iyi ustaymışsın.

Tabii, sadece bizim köy değil çevre köylerden hatta uzak köylerden bile bardak yaptırmak ve başka şeyler için bana gelirlerdi. O zamanlar günde iki bardak yaptığımı hatırlıyorum. Bardak yapmanın da incelikleri vardır hatta bardak yapılacak çamların seçimi de ustalık ister. Ben orman idaresine müracaat ederdim, gidip çamları kendim seçerdim, ormancılar da onları damgalarlardı.

FEHMİ KARAMAN ve HANIMI

Bir dakika, bir dakika! Diğer köylerden de bardak ve başka şeyler için gelirlerdi dedin, başka ne için gelirlerdi?

Ben bu sanata bardak yaparak başladım ama ağaçtan yapılabilen pek çok araç ve gereci de yapardım. Her yaptığım bardak ve alet sağlam ve kullanışlı olduğundan bana gelirlerdi. Diğer köylerden gelen müşterileri evimde çok misafir ettim.

Bardaktan başka neler yapardın?

Neler mi yapardım... Saban, yaba, yabaltı, düven, anadut, oklava, senit, kile, şinik, okka ve terazi bile yapardım.

Teraziyi anladım da bu kile, şinik ve okka da ne oluyor?

Bunlar buğday arpa gibi daneleri ölçmek içindir. Kile beş okka kadardır, şinik ikibuçuk okka, okka da adı üstünde bir okkadır.

Bunlardan başka ağaç kaşık ve kepçe de yapardım.

Yani senin sanatın sadece bardakla sınırlı değildi. Tarımda kullanılan pek çok alet ile ev aletleri de yapıyordun.

"Ohoo! Neler yapmadım ki... Harmanda düveni çeken öküzler mahsulün içine dışkılamasın diye arkalarına tutulan 'Boksak' denilen öküz lazımlıklarını bile yapardım.

Pekiyi bütün bu işleri nasıl yapardın yani aletlerin var mı?

Bu sorum üzerine yanımızda bulunan Fehmi ustanın damadı Bekir Tongal ve bize çay ikram etmekte olan hanımı yani Fehmi ustanın kızı Zeynep, babalarının işareti üzerine, evin birinci katına inerek aletleri getirmeye başladılar.

Aletlerin hepsini getiremeseler de bir kısmını önümüze sıraladılar. Sırayla adlarını sordum Fehmi usta da söyledi: Keser, burgu ve kılıfı (bardağın ağzı için), büyük burgu ve kılıfı (bardağın içi için), çok amaçlı büyüklü küçüklü bıçaklar, pergel, ışkı (dış tarafı düzgünleştirme aleti), yağrık (ham malzemenin altına konan altlık), keski, eğdi-eydi (bardağın içini oymak için), önlük...

Fehmi usta, çam bardak yapımı sizin köyde eskiden çok mu geçerli zanaattı?

Tabii ki çok önemli bir uğraştı ve bu yörede en çok bizim köyde daha yaygındı. Böylesine ünlü bir zanaat dalı olunca da, çam bardak adına güreş yarışmaları düzenlenirdi. Bu güreş şölenlerine 'Altınbardak Güreşleri' denirdi. Ne yazık ki 1996 yılından beri yapılmıyor.

Neden yapılmıyor?

Çam bardak zanaatı tükendi, bu geleneği sürdürecek yeni zanaatkâr yetişmedi. Sadece bardak mı, ahşaptan çeşitli araç gereç yapımı da yok oldu gitti sayılır.

Yanına bir hatta birçok genç alıp, çırak olarak yetiştirmedin mi?

Tabii ki yetiştirmek istedim, istemez olur muyum?!. Ama kimse çocuğunu bana çırak vermedi, gençlerden de kendiliğinden hiç heveslenen olmadı. Bir ara Korkuteli'den Halk Eğitim Müdürü geldi; benimle biraz konuştuktan sonra: Neden zanaatımı gençlere öğretmediğimi sordu. Ben de; kendi yerime yetiştirmek için genç aradığımı ama kimsenin bu işe yanaşmadığını söyledim. Müdür bana 'ben sana on-onbeş kadar öğrenci bulurum, onlara bu zanaatı öğretir misin?' Dedi. Memnuniyetle dedim. Hevesle gitti, gidiş o gidiş.

Pekiyi bu çamdan bardak yapma ve ahşaptan çeşitli araç, gereç yapmaz zanaatı neden böyle yok oldu?

Ohoo!.. Alüminyum ve naylondan su kapları çoğaldı hem de çok ucuza satılmaya başlandı. Yine ahşaptan yapılan araç, gereçlerin yerine çeşitli malzeneden yapılanlar ucuz fiyatla piyasada çoğaldıkça, çam bardak ve ahşaptan alet yapma işi bitti.

Fehmi usta, bu yörede en yaşlı ve son çam bardak ustasısın. Yaşamın boyunca, geçim için bu zanaatı uygulamakla ayni zamanda Türk Kültürünün seçkin bir zanaat dalını yaşatmış oldunuz. Elbette pek çok insanımızın çeşitli araç-gereç ihtiyacını da karşıladınız. Ellerine, aklına, yüreğine sağlık ve uzun ömür diliyorum...

RESSAM SELAHATTİN DEMİR İLE MÜLÂKAT

KONUŞAN:

MEHMET ERÇİN

Utem sanatevi'nden içeri girdiğinizde; sıcak bir ev, disiplinli bir kolej, cıvıl cıvıl gençlerle kaynayan bir kültür evinin hemen bir parçası oluverirsiniz. Selahattin Demir, bu kültür evinin disiplinli müdürü, oteriter öğretmeni, yeri geldiğinde öğrencilerinin danışmanı, hem de misafirlerini ağırlayan iyi bir ev sahibidir. Bazen saatlerce seyredilen bir model olmuş, bazen de öğrencisiyle birlikte resim yapan bir öğrenci.

İç disiplinini resmin desenlerinde, duygusal sıcaklığını renklerinde hissedebilirsiniz.

Anadolu coğrafyasını, Türk kültürünü bir fotoğraf tadında tuvale aktaran; yıllardır resim sanatıyla bütünleşmiş olan, değişik ebatlarda ve tekniklerde yüzlerce resme imzasını atan Selahattin Demir Bey ile dergimiz NEVZUHUR adına 30-Nisan-2013 tarihinde, kendi atölyesi olan UTEM'de bir mülâkat gerçekleştirdik.

Demli çay eşliğinde yaptığımız demli sohbetin konusu elbette resimdi. Değerli ressamımızı okuyucularımıza tanıtmaktan dolayı mutluyuz.

Selahattin DEMİR; 1959 yılında Denizli Acıpayam Alaattin Kasabasında doğdu. 1980 yılı İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Resim bölümü, 1994 yılı Eskişehir A.Ü. Lisans tamamlama programını bitirdi. 27 yıllık resim öğretmenliğinin son12 yılını Antalya ATSO Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde çalıştıktan sonra 2007 yılında emekli oldu.

Her türlü resim malzemesi ve teknikleriyle çalışmalar yaptığı halde suluboya sanatkârı olarak tanınmaktadır. Eserlerinde, ustalık ve güçlü teknik becerileri ile kendi yorumları bütünleşmektedir.

Karma sergilerinin yanında sayısız kişisel sergiler açan sanatkarın, yurt içi ve dışında resmi kuruluş ve koleksiyonlarda, özel ve resmi temsilciliklerimizde eserleri bulunmaktadır. Hâlen UTEM adlı kendi sanat atölyesinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Antalya Plastik Sanatlar Derneği(GÜSAD) ve Ankara Güzel Sanatlar Meslek Birliği (GESAM) üyesidir.

Sayın DEMİR;İlk sorum şöyle olacak. Sizde resim tutkusu ne zaman ve nasıl başladı?

Biz resim yapanlara sorulan doğal bir soruya şöyle cevap vermek yerinde olur. Resim yapma zamanlarımı dilimleyecek olursak;

a-)Resim malzemelerini tanımakla başladım. Onlarla kendimi ifade etmeye çalıştım.

b-)Öğrenme evresinde çalışmalarımı sürdürüp, orta öğretimde kısmen, fakülte yıllarımda da daha kapsamlı olarak devam ettim.

c-)Kimliğin şekillenmesi sonrasında üslûp aşaması ve sonraki çalışma zamanları takip etti.

Bu veriler ışığında resim; görüş, ilgi, kendini ifade etme aşamasıyla başlayıp elimizin fırçayı tutuncaya kadar geçen dilimine not alma ve devamında da, yaşamın her evresiyle yapılması mümkün olan uğraşlar biçiminde sürdü diyebiliriz.

1965-70 yıllarıydı. Yaşantımızın toprağa bağlı olmasından dolayı zor koşullar altında resim, araç ve gereçlerini temin edebiliyorduk. Bir örnekle anlatmak gerekirse; toprak ve bitki keşifleri yoluyla toz boya ve haşhaş yağı ile yağlıboya yapıyordum. Rahmetli anamın şeker çuvallarından yapmış olduğu yatak çarşaflarından kaçak, saklı girişimlerimle hazırladığım tuvaller üzerine yağlıboyalarımla resim yapıyordum. Bütün bunlara ve anamın cahilliğine rağmen bana inanıp eğitimime destek sağlamasını, teşvik etmesini halâ şükranlâ yâd ederim. İleri görüşlülüğü yolumu aydınlatan ilk ışığım olmuştur.

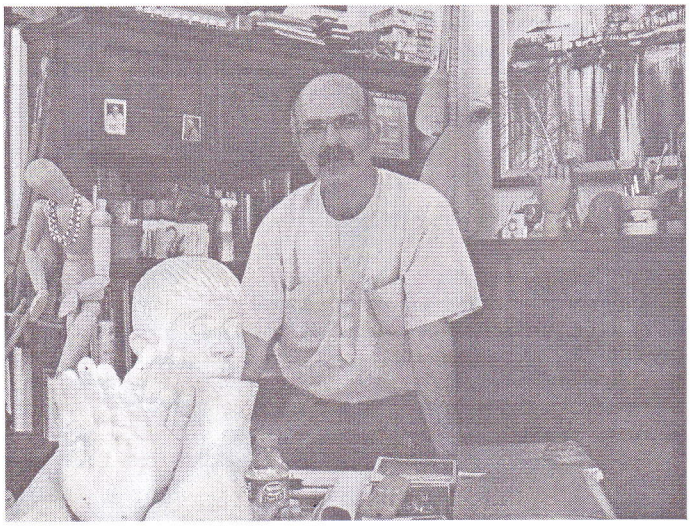

SELAHATTİN DEMİR

Resme doğru yürüyüşünüzde o dönemlerde annenizden başka yönlendirenler de oldu mu ?

Annemi ayrı tutarsam, resimdeki ilerlememe beni teşvik eden ve anmaktan kıvanç duyduğum; köy ilkokulundaki 4 yıllık ilkokul öğretmenim sayın Süleyman Canlı'dır. Kendi bilgisi doğrultusunda eğitim vererek bende gördüğü resim sevgime ve yeteneğime destek çıkmış ilgisini benden hiç esirgememişti.

İlk öğretimden sonra orta öğretimde de resme olan ilgim artarak devam etmişti. Ne şanssızlıktır ki bu dönemde branş resim öğretmenim olmamıştı. Lakin diğer öğretmenlerim resme olan düşkünlüğümü gördüklerinde hemen hepsi yönlendirici oldular, teşvik edip, gayret sarf etmeme öncülük ettiler. O yıllardaki resim, araç ve gereçlerini ha deyince bulamamış olmam da öğretmenlerimin teşvikleri kadar azmimi arttıran bir unsurdu.

Lise eğitim yıllarında, Fen bölümünde olduğum için sanat tarihi dersinden mahrum kalmıştım. Dışarıdan sanat tarihini ilgi ile takip etmem sanata ve sanatcıya olan ilgimin artmasına sebeb olmuştu. İşte o yıllarda Hayat Dergisi'nin sanatcı tanıtım sayfalarını keser tek odalı evimizin, bana ait olan tahta dolabın iç ve dış yüzeylerine asar, haftalık ders panosu gibi ilgi odağım olurlardı. O yıllarda tanıdım İbrahim Çallı'yı, Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nu, Zeki Kocamemi'yi, Eşref Üren'i, Hoca Ali Rıza'yı, Halil Paşa'yı, Süleyman Seyyit'i, Fikret Mualla'yı, Avni Arbaş'ı ve daha sonra Rönesans sanatlarını, Leonardo Da Vinci'yi, Micheleango'yu, Rafael Van Gogh'u, Monet'i diğerlerini... O yıllarda gezip görmeyi, araştırmayı, yaşantımı cizgi ve boya ile anlatmayı severdim.

Eğitim Fakültesi yıllarımda hepimizin malumudur, 77-80 yılları çıkan anarşi dönemlerinde yalnızca fırçam, boyalarım, çizgilerim ve kendimleydim. Kendi renkli dünyamda, paletimin gösterdiği yoldan sapmadan ilerledim. Ben bazen bunlar için kırsal kesimden, gelmiş, resme tutkun biri olduğum için çalışmalarımı devam ettirebilmiştim. Eğitim yıllarımda gelişmem için en büyük cabayı gösteren sayın Mustafa Görçi öğretmenime çok şeyler borclu olduğuma değinmeden geçemeyeceğim.

SELAHATTİN DEMİR Öğrencileri ile.

Her türlü resim malzemesi ve teknikleriyle çalışmalar yaptığınız halde, Selahattin DEMİR denince suluboya sanatkârı olarak tanınıyorsunuz. Bunu nasıl açıklarsınız?

Resim yapan sanatcılar hemen hemen her türlü malzemeyi, her tekniği zaman zaman denemişlerdir. Bu evreler eğitim-öğretim yılları ve hemen arkasından gelen yıllar denebilir. Çünkü araştırma, kimlik arayış devreleridir bu yıllar. Daha sonraları yavaş yavaş teknik belirginleşmeye,uslûp dediğimiz özellik oturmaya başlar ki belirli yöne doğru ilerler.

Aslında en fazla haz aldığım yağlıboya ve heykel çalışmalarıydı. 1985-86 dan sonra suluboya'yı görsel olarak seyirci ile buluşturmaya başladığımda ilgi, beğeni topladığını gördüm. İşte burada ben kendimi daha iyi ifade edebilirim dedim.

Suluboya diğer resim tekniklerine göre zor olandır. Hatayı, yanlışı, anlık dalgınlığı affetmez. Çabukluk, cesaret, tekniğin hakimiyeti resmin iyi sonuç vermesini sağlar.

Antalya şehri ve çevresinden değişik ebatlarda çok sayıda resim yaptınız ve yapmaya devam ediyorsunuz. Gelecek zamanlarda bunlar birer belge niteliği taşıyacak. Resimlerinizi yaparken işin bu boyutunu düşünüyor musunuz?

1985 yılından beri Antalya'da görev yapıyorum. Buraya; o tarihe göre Siirt Kozluk Lisesinde 5,5 yıl çalıştıktan sonra geldim. Sanata, resim yapmaya susamış biri olarak gelir gelmez resim çalışmaları, sergiler vs. hızlı bir başlangıç yaptım. O tarihlerde Antalya çevre sanatkârlar'ı olarak hayli azdık. Bir elin parmakları kadar. Turistik oteller sanatsal etkinliklerde, görsellik adına orada bulunmam için sık sık teklifler yapıyorlardı. Bunlara karşılık veriyordum. O tarihlerde yaptığım resimler doğanın ta kendisi, genellikle yöresel ve kültürel çalışmalar olduğundan belgesel niteliğine katılırım. Ama onların bir çoğu şimdi elimde bulunmuyor. Sadece bazı çalışmalarımın slaytları elimde kaldı. 90'lı yılların Antalya'sı daha da güzel ve bakirdi. Seyrettiğim her manzaranın verimsel görüntüleri buram buram Anadolu, portakal çiçeği, sevgi ve

sıcaklık kokuyordu. Bu güzellikleri çizgim ile, rengim ile tuvalim, kağıdım ile paylaştığım için çok ama çok mutluyum.

SELAHATTİN DEMİR'in bir portre çalışması

Açmış olduğunuz sergilerinizde resimlerinizi büyük bir haz alarak seyrediyoruz. 07-16-2010 tarihindeki serginizin teması Çanakkale Muharebesi idi. Bu sizin tarihe ilginizin olduğunu da gösteriyor. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Biz neyiz, ne idik, nereye gidiyoruz ! Hele bu sezgilerimden 07-16 Mart-2010 tarihinde ki sergimin Çanakkale Şehitleri anısına olanı var ki basın ve yayınlarda, sanatseverler arasında çok büyük yankı uyandırdı. Resimlerle bazı özdeyişlerin bütünleşmesi aşağıdaki sözlerimin anlamlarını bağrında taşıyorlardı.

Evet! O sergimi; sevgimi,coşkularımı Çanakkale'de şehit düşenlere, onların aziz hatıralarına adadım. Onlar, o mermilere gögüs gerdiler. Onlar senin, onlar benim, onlar bizim dedelerimiz. Biz onların nesliyiz. Sonsuza dek yaşayacaklar, ölümsüzlükle...

Mülâkatın sonuna yaklaştığımızda atölyeye gelen birkaç arkadaşı bir müddet sessiz kalmışlar, anlatılanları dinliyorlardı. İçlerinden biri; " Selahattin bey tavlada da ustadır. Fakat ressamlığı kadar başarılı değildir." dediğinde çıkan kahkahalar mülâkatın sonuna geldiğimizin işareti olmuştu.

AKŞAM ÜSTLERİ

İBRAHİM BERBER

Sevdiğim buradan gittin gideli,
Bir garip oluyor akşam üstleri,
Tedirginim, bir ses duysam dışarda,
Aklımı alıyor akşam üstleri...

Ben mi talihsizim hayat mı küstü?
Bu yolda kaçıncı kırdığım testi,
Anlamadım nedir canıma kastı,
Hışımla geliyor akşam üstleri...

Nicedir yalnızım, soğuk odamda,
Gözlerim her lâhza, buz tutan camda,
Ruhum azaplarda, yüreğim gamda,
Ömrümü eliyor akşam üstleri...

Halimden bir bilsen, söze ne gerek,
Göğsüme sokulup uyuyana dek,
Dolunay sûretli, içimde ürkek,
Bir ceylan soluyor akşam üstleri...

YOLLARIN TOZLU HİKÂYELERİ

ANDAÇ

Yola koyulduğumda, karanlık umutsuzluğu yaymaya devam ediyordu. İç karartıcı kurşuni aydınlığın yanından geçip; yine ıssız yollara koyulmuştum. Ne zaman bir yerlerden ayrılsam; taşıdığım onca yükün, yorumlayamadığım rahatsız edici bir rüya gibi, daha da ağırlaştığını görüp hüzünlenirim. Kötü hatıraları geride bırakmak istiyor; ama orada kalmadıklarını da görebiliyordum.

Başlangıçtaki hedefim; bu hüzün ülkesinin taşlı ve tozlu yollarında sonu mutlu biten hikâyeleri toplamak mı yoksa uzaklardaki şarkıları duymak mı bilemiyordum .Şimdiye kadar karşıma çıkmadıklarına göre belki de böyle hikâyeler daha yaşanmamıştı.

Köyler arsındaki yolların kaç adım olduğunu saymadan, herkesin yaşaması gereken yalnızlığı yanıma almış; kederli dolaşıp, acınası zamanımı tüketen yolları sorguluyordum. Eğer bu çektiklerimin bir anlamı varsa bile bunun ne olduğunu kesinlikle bilmiyordum. Bazen bitse, bazen de hiç bitmese bu yollar diye düşünceler içinde sürüklenirken; bitenin yollar değil de ben olduğumu öğretmişti köy yolları.

Kaderin benim için ağlarını ördüğünü biliyordum. Önümde uzanan yolların, kim bilir nerede ve hangi zamanda ufuklardaki ucu düğümlenecekti, hesaba oturmadan yürüyor; neredeyse içimdeki o havlu atıp, teslim olma içgüdüsüne kendimi kaptırmadan yola devam ediyordum. Gidebileceğim sadece dört yön vardı ve ne kadar tozlu olsalar da yollar, yaşatarak öğretiyordu yaşamın gerçeklerini. Yenilgilere tanık yüreğim böyle anlarda sıkışıp dururdu.

Karşıma çıkan ormanın içinde yürürken, kuytusundan kurtulamadan güneşin sıcaklığını hissedemeyecektim. Rüzgârın sorguladığı ağaçlar, dalgalarla hafif hafif sallanan tekneler gibi ırgalanıyorlar, anlayamadığım fısıltılarına beni ortak ediyorlardı. Kendine özgü, dikine bir dünyanın içinde ilerlerken, ölü yapraklar ezildiklerinde sesleniyorlar, çürümüş dallar kırılıyordu. <Orman yasası sessizliktir.> sözüne aldıran yoktu. Tanımadığım bir orman kuşunun feryadı ile irkilmiştim. Bazen başım dallara değiyor, çiğ'den ıslanmaktan kaçamıyordum. İlk defa gördüğüm bazı kuşlar benden ürkmüş, dalların gölgelerinde kayboluyorlardı. Bir zaman sonra ormandan çıkmıştım. Yolun karşı tarafındaki yamacın dibinde ince bir dere, kendine çizdiği yoldan, taşlarla söyleşerek akıp gidiyordu. Dere kenarındaki çiçeklerle göz göze geldiğimde güneş, gizlendiği buluttan sıyrılıp, sıcaklığını cömertçe sergilemeye başladı.

Önümdeki küçük tepenin ardından gelen, rüzgârın önünde sürüklediği ezan sesiyle ismi olmayan köye yaklaştığımı anladım. Yolun dönemecine geldiğimde; karşıda görünen tepenin eteğine mıh gibi çakılmış, beyaz minare köyün yerini belirliyordu. Köye sapan yolun başındaki kamelya köhne dursa da gölgesinde dinlenmek istedim. Issız dağ tepelerinin sessizliğini dinlerken, dün bitti sandığım, bugün nasıl bir hüzne bürünerek karşıma çıkacağını merak ettim.

Yollara düşüp, unutulmaya yüz tutmuş bilinmeyen nice hikâyeleri toplamaya, daha doğrusu hatıraları incitmeden yazmaya karar verdiğimden bu yana yaklaşık bir seneyi geçmişti. O hikâyelerin arasında kaybolmayı seçmem; kendimden kaçışın bir yolu olduğunu kabullenmeye başlamıştım. Köyler vardı biliyordum. Yüreğimin bir köşesinde, hayallerimde arayıp bulamadığım, bilinmez yollarında, çoğu zaman göz bebeklerimde saklayıp; zorlayıp da hatırlayamadığım bir köy unutulmuştu. Yollara koyuluşum unutulanı bulmak içindi. Hani dostların, sevgililerin geçmediği o yollarda; ararız sevgileri, özleriz sesleri ya... Belki de yok olmuştu olmaz denilen, bitmişti tükenmez sanılan fark edememiştik ya... İşte öyle bir şeydi yollara koyuluşumun bir başka tarafı...

Köyler vardı biliyordum, gölgesinde nefesleneceği bir ağacı olmayan. İnsanlarının ortak kaderleri; rüzgârın saclar arasında tozlarla oynaştığında; bir yandan da, güneşin alınlarda biriktirdiği ter damlalarıyla karışması, yazgıları olurdu. Böyle köylerin tek çığlığı, müezzinin okuduğu ezan sesi olur, insanları gülümsemesini bilemeden büyürler, sevdalarını duyan olmazdı. Sessiz çığlıklarında aralardı yüreklerindeki köylü güzelini. Belki de sevdalarının gün

görmez bakışlarında gizli kalması bu yüzdendi. Düşünüşlerimden sıyrılıp, patikadan köye doğru çıkmaya başladım.

Hemen her köy gibi unutulmuş köşelerden bir tanesiydi. Kimsesiz sokaklardan geçerken, insanları işlerinde güçlerinde olmalıydılar. Lâkin sokaklarında işi güçü oyun olan çocukları da görememiştim. Onlar işlerinin başında değillerdi. Köyün meydanına geldiğimde; akarçeşmenin başında gördüğüm adama yaklaşarak selâmlaştım. Şapkasının gölgelediği kırış kırış yüzü, kısa beyaz sakalı, zamanın onu yakalayalı bir hayli olduğunu gösteriyordu. Ürkek ve sual dolu bakışları üzerimdeydi. Tanrı misafiri olduğumu söylediğimde; katı ifadesi kayboluverdi. Bilirdim; mihman(konuk) ata'dan önçe gelirdi yurdum insanına. Anadolu insanı bir başka olurdu böyle anlarda. Ne zaman varsan kapısına yol sormaya, çabalardı sana sofra kurmaya.. Sofrasında eksik olsa konu-komşudan ödünç alır, mihman'a karşı sofrasının yüzünü ak ederlerdi. O'da onlardan biriydi. Kolumdan çekerek arka sokaktaki evine götürdü. Sıradan bir köy eviydi. Köy yaşamının bu evlerde nefes aldığını bilirdim. Ev eski olan her şeyi ayakta tutuyordu. Sofranın kurulmasını beklerken, adamın edepli hali içime dokunmuştu. Edep bu gibi insanlar için amelden önce gelirdi. Ata'dan aldıkları kültürlerini yaşatırlardı. Sohbet esnasında eskiden köyün çobanı olduğundan bahsetti. Yemeğimizi yerken köye gelme sebebimi anlattım.

Yaşanmış, dile gelmeyen hikâyeler topladığımı; bu köyde de böyle bir hikâye varsa yazarak yaşatmak isteğimi belirttim. Tabakasından tütününü çıkartıp sigarasını hazırlayana kadar hiç konuşmadı. Bir nefes aldıktan sonra ne düşündüyse, beni yeteri kadar ağırladığına karar vermiş olmalı ki; köyün dışına doğru götürdü. Köye hakim tepenin yol kıyısında koca bir kayanın dibine oturttu. Kaya menhirlere(dik duran taşlar) güzel bir örnek olabilirdi. Üzerindeki pedroglifler(şekiller) ise; bana bir şeyler söylemiyordu. Çobanın suskunluğu devam ederken, bende etrafı seyre koyuldum.

Karşıda yemyeşil bir orman, sıralanmış ağaçlarıyla manzaranın odağındaydı. Geldiğimiz yolun kenarlarındaki bahçe kenarlarını belirleyen çitler, insansızlıktan faydasız hale gelmiş, hemen her yerde olduğu gibi eğik, yer yer kırılmış, sahiplendiği toprağı belirlemekten yorgun görünüyorlardı. Neden sonra yaşlı çoban, karar vermiş olmalı ki ağıt yakar gibi anlatmaya koyuldu.

"Köyün en güzel kızıydı. Babasız büyümüştü. Sabahları erken kalkar, annesine ev işlerinde yardım ettikten sonra tarlasının yolunu tutardı. Dönüşünde yolunun üzerindeki bir hayli kocamış çınarın dibine oturduğunda; günün yorgunluğunu çıkartırken karşıdaki ormanı seyreder, kurduğu gelecek hayallerini dile getirirdi. Kendisiyle mi konuşurdu, yoksa çınarla mı, ilk önceleri anlayamamıştım. Merak ettiğim için onun geleceği saatlerde sürüyü çınarın yakınına çevirir, kızın yolunu gözlerdim. Gelecek hayalleri her genç kız gibi evlenmek, yuvasını kurup çocuklarını yetiştirmek adınaydı ve annesinden asla ayrılmayacağından bahsederdi. Günler böyle geçip gidiyordu. İlginç bir şey dikkatimi çektiğinde şaşırıp kalmıştım. Çınarın onu dinleme görevini ciddiye alıp, cevap verir biçimde yaprağa durduğunu gördüm.

Aslında zamanın unuttuğu ulu bir ağaçtı. Gövdesi yorgun, dalları zayıf, unutulmuş haline bakmadan, sevgi ve mutluluğu yaşayamadan yaşatmaya soyunmasını şaşkınlıkla izliyorken; o her geçen gün daha fazla yeşile bürünüyor; yaprakları ise filizlenen yeni bir umudun simgesi gibi çoğaldıkça çoğalıyor, gölgesini kızın üzerine seriyordu. Bir söz vardır bilir misin; <istediğimizi yapmakta özgürüz lâkin, istediğimizi istiyor muyuz?>der. Çınarın böyle bir hesabı yoktu. Kızın yokluğunda ruhu uyur gibi duran ağaç, kız geldiğinde say ki canlanırdı ve ben gördüklerim karşısında bir şey yorumlayamazdım.. Kız ise; bu ilginç gelişmeden bi-haber, hayalleriyle birlikte düne benzeyen gününü bitirerek oradan ayrılır, geride neler bıraktığından haberi olmazdı"

Dinlediğim hikâye sıradan başlamış, ilginç hale bürünmüştü. Çoban güzel bir aşk hikâyesinin anlatıcısı olmuştu. Yine dalarak tütününe sarılmıştı. O'da onun kaçışı olsa gerekti. Hikâyesini anlatmadan önce, onun geçmişi tekrar yaşadığını anlamıştım. Daldığı hatıralardan ayrılıp, kaldığı yerden anlatmaya devam etti.

"O gün akşama doğru sürüyü çınarın yakınına sürmüş, yine kızın yolunu gözlüyordum. Kız yerini alıp, konuşmaya başladıktan kısa bir müddet sonra birden sustu. Meraklanmıştım. " Aman Allah'ım!.. ormanın içindeki gördüğüm o genç ağacı neden daha önce görmedim ki? Ne de güzel görünüyor, o ağaç mutlaka benim olmalı " diyerek,ormana doğru bir kuş gibi çınarın eteğinden, genç ağaca kanatlandığında; gördüklerimin karşısında şaşkınlığım daha da artmıştı. Hayallerinin köpüğü gibi kaybolan; <hayır> sesinin, çınardan geldiğini duyar gibi oldum.Yaşlı çınarın açtığı bütün yapraklarını birden yere döktüğünü gördüğümde; saçlarım diken diken olmuştu. Hani her unutuluşta bir yanımız eksilir ya!..Çınarın bir yanı değil de, varı-yoğu olan nefesi kesilmişti. Eski haline dönüştüğünü görüyordum." dedi. Lakin çoban yine hikâyesini yarıda kesip, sessizliğe sarılarak susmuştu. Rahat olmadığını içsel mücadelesini hissediyor, buna da bir anlam veremiyordum. Devam etmesini beklerken, çınarı düşünmeden edemedim. Kolayını seçip yok olmayı göze almıştı. Halbuki,ümitsizlik çınar için efsane olmak demekti, anlayamamıştı. Çoban kaldığı yerden devam etti.

"Dökülen yaprakların hışırtıları arasında sanki çınarın dile gelip; 'ben senin yokluğuna hazır değildim.Biliyordum, gidecektin hayata hazır olduğunda..Sonra boşluk beni beklerdi . Şimdi seni düşünüşlerim benimle Cennete gelecek.' dediğini duyar gibi olmuştum" . Çınarın sözlerini aktarırken, çobanın şiirsel anlatıma bürünmesi dikkatimi çekmiş, yoksa kendini mi anlatıyor kuruntusuna kapılmıştım. Dayanamayıp; şiirsel konuşmaya başladın yoksa sende şairlik demi var? Diye sormadan edemedim. Güldü; " Eskiden her çoban gibi kaval çalardım, sırlarımı üflerdim o kadar, bizim şairliğimizden ne olur ki!.."diyebildi. Bir şeyler söylemek zorunluluğunu hissediyordum. Eğer bir ağaç ölürken ses çıkartmazsa yeteri kadar büyük sayılmazmış dedim. Gülümseyerek;" işte çıkartı ya..Sen onun sesi olup yazacaksın, o duyurdu sesini " dedi.

Çoban mı, çınar mı bilmem, birisi gerçeği elinden kaçırarak, karanlığını kucaklamıştı. Yaralarımız, geçmişin gerçek olduğunu bildiren düşlerdir. O'da bir düşünü aktarmıştı. Duyduklarım büyüleyici bir senfoninin nağmeleri gibi kulaklarımda çınlıyordu. Yola koyulmaya hazırlanırken, gezgin yazgısı yine tecelli etmiş, yine bir acıyı üstlenmek bana kalmıştı. Yaşlı çobanı daldığı düşüncelerden uzaklaştırıp; Hikâyen beni çok duygulandırdı rica etsem bana o çınar ağacını gösterir misin dediğimde gözlerime bakarak; "sırtını dayadığın kaya, bir zamanlar o yaşlı çınardı "dedi.

ÖMÜR

ALİ DEMİREL

Canlıların yaşam süreleri ömür olarak adlandırılıyor; hatta cansız dediğimiz bazı doğal ve yapay düzeneklerin bozunmalarına da o şeyin ömrü denilmekte. Yapay olan düzeneklerin bozunma süresine 'ekonomik ömür' denildiği de malum. Zaten 'ömür' dediğimiz; biz insanların ölçü olarak belirlediği bir çeşit zaman dilimine göre tekrarlanan devinim süre-sayısıdır. Mesela, üzerinde yaşadığımız mavi gezegenin yani dünyamızın güneşimiz çevresinde bir tur atmasına bir yıl adını vermişiz. Bir kişinin ömrü boyunca dünyanın güneş çevresinde kaç tur attığı belli, işte ömür dediğimiz bundan ibaret... Ele alacağımız konu sadece insan ömrü ile ilgili olduğundan diğerlerini bir tarafa bırakalım.

İnsan ömrü çok uzun sayılmaz. Hastalıklar, doğal koşullar hatta beslendiğimiz gıda maddeleri ömrümüzün uzun veya kısalığına etki etmektedir. Yaşadığımız yerin iklim koşulları, hatta hayatımızın çeşitli dönemlerinde içinde bulunduğumuz ruhsal halimizin bile yaşam süremizi etkilediği artık bilinmektedir. Her çağda insan ömrünü etkiyen çeşitli unsurlar olmuştur. Zamanımızda da olumlu ve olumsuz etkileri olan pek çok unsur vardır. Günümüzde; daha bebekken bile çeşitli nedenlerden ölenlerin ortalamaya sokulduğu resmi istatistikler bir tarafa bırakıldığında, insan ömrünün ortalama 70-90 yıl kadar olduğu görülmektedir.

Şimdi insan ömrünü biraz irdeleyelim: İnsanlar bu ömür dediğimiz süreyi nerede geçirirler? Elbette dünyada. İnsanın dünyada geçireceği bu 70-90 yıllık zaman dilimi, kişinin ne başlangıcıdır ne de sonudur. Dini inancımız böyledir, kutsal kitabımız böyle yazar, peygamberimiz böyle söylemiştir. İnsanın ölmesi; kendisine emanet olarak verilen muhteşem cihazı yani vücudunu terk etmesidir. Kişi, o

beden ona verilmeden once de vardı, o beden elinden alındıktan sonra da var olacaktır. Öyleyse, özel bir beden içinde geçirdiği 70-90 yıllık zaman dilimi ne oluyor, ömür dediğimiz bu süreci nasıl bir değer yargısı içine koyalım? Bu sorunun yanıtları şöyle sıralanabilir; kişi bu süre içinde bir sınavdan geçiyor, bu süre bir rüya gibidir kişi rüya görür ve uyanır yani tekrar döner-ölür. Bir başka yanıt; dünya bir oyun sahasıdır kişi bir süre oyalanır ve gider... Bence ömür, bu cevapları da içinde toplayan, çok özel bir serüvendir.

Kişi, dünya dediğimiz bu mavi gezegendeki serüvenini doya doya yaşamalıdır ama kendi bedeni dahil olmak üzere hiç kimseye ve de hiçbir şeye zarar vermeden. İnsan elbette nefsinin istediklerini belli kurallar içinde yerine getirecek, bazen kuralları aşıp yazukları (günahları) işleyecek. Fakat mutlaka Yüce bir yaratıcının olduğunu ve onun tek olduğunu, eşi benzeri ve ortağı olmadığını bilecek-inanacak, iman edecek. Eğer bu inanç yoksa o kişi yok mertebesindedir. Sözünü ettiğim imanı olan kişi için dünyadaki, kendine özel serüveni çok anlamlı ve renkli olacaktır. Günah işlemek mi? İnsan melek değil ya elbette bazı günahları işler ve de Yüce Yaratıcıdan af diler. Böyle olması bile Yüce Yaratıcının büyüklüğünü, kulunun da inancını gösterir.

Şimdi gelelim asıl meseleye. Kişi 70-90 yıllık ömrünün içini nelerle doldurmalı? Geriye ne bırakmalı?.. Kişi en azından geriye nesil bırakarak insanlığın devamına katkıda bulunmalı. Ama bu sıradan bir katkı olmamalı, şöyle ki: Çocuklarını iyi yetiştirmeli, inançlı, yakınlarına ve içinde bulunduğu topluma bağlı ve de faydalı çocuklar yetiştirmeli. Geriye sağlıklı, inançlı ve bilgili nesil bırakmak elbette çok önemli ama bu ömür denilen serüvendeki tek olgu değildir. Kişi yakınlarına, milletine hatta bütün insanlığa öyle şeyler yapıp, öyle şeyler bırakmalı ki gerçekten evrence yücelsin. Bu yüceliş, kişinin yaptıklarına göre çok çeşitli kademelerde olabilir. İnsanın başarılı olması için inançlı olması gerekir, aksi halde yaptıkları doğal bir gelişim niteliğini taşır. İnançlı olmak ise kişiyi çok çeşitli kademelerde yükseğe taşır. Kişi inancını, serüveninin içinde dünya işleriyle harmanlayamazsa, içinde beslediği inancı boşa harcamış olur. Şöyle ki: Kişi, her gün hatta her gece sürekli dua eder, Yüce Yaratıcıdan kendisini cennetine alması için sürekli yakarırsa. Ve de günah işlememek için, suya sabuna dokunmadan bir kenara çekilip, bir lokma bir hırka ile dünyadan elini eteğini çeken kişi olursa; bence dünyaya gelmese kendisi için daha iyidir!.. Bir de o, bu tutumuyla çok iyi yaptığını zanneder. Hani sınavdaydın? Hani sana verilen bedenle nefsini de düşünmeliydin, hani bu dünya bir oyun ve eğlence sahasıydı? Sen bir köşe dibine çekil, oyuna katılma, günah işleme, herhangi bir dünyevi değer üretme, kısacası serüven yaşamaktan imtina et, yani mızıkçılık yap... İyi ama sen dünyaya niçin gönderildin, burada işin ne? Çok nadir de olsa bazıları daha da kötüsünü yapmakta, korkup geri dönmektedirler yani intihar ederler. Oysa kişinin, aslında kendisinin sebep olduğu bazı çıkmazlara girdiğinde mücadele etmekten imtina ederek geri dönmesi-intihar etmesi yasaklanmıştır, günahtır. Kişiler kendilerine verilen muhteşem bedenle çok özel serüvenini mutlaka ve zevkle yaşamalılar. Bunun için en önemli sebep insana cüzi bir irade verilmiş olmasıdır; yani, kişinin serüvenini istediği gibi özgürce yönlendirme hakkı var.

Ömürlerini en iyi şekilde değerlendiren kişiler ile ilgili birkaç örnek vermek istiyorum. Elbette en muhteşem örnek peygamberimizdir. Kırk yaşına kadar, dürüstçe ve hakkaniyetle yaptığı işleri göz önüne almasak bile; peygamberliğinin vahiy yoluyla bildirilmesinden itibaren Hakkın rahmetine kavuşuncaya kadar yaptıkları herkesçe malum. 23 yılda: İnsanları uyardı, Yüce Yaratıcı'nın varlığı ve birliği inancını yerleştirirken, Cebrail tarafından kendisine iletilen Kur'anı insanlığa kazandırdı. O bir ordu komutanıydı, O bir devlet başkanıydı, O bir diplomattı... Daha pek çok üstün meziyetlerinin de üzerinde, O bir Tanrı elçisiydi. İnsanların din ve Allah ile ilgili inançlarını net ve berrak bir hale getirdi. Bu yaptıklarıyla; bütün insanlığın yeni bir inanç ve davranış değişikliği yaşamalarını sağladı. İnsanlar için asıl önemlisi ise, Peygamberimizin vaaz ettiği sağlam dini inancın ve Kuran'ın kıyamete kadar süreceğinin güvence altına alınmış olmasıdır... Ne kadar muhteşem bir dünya serüveni!..

İkinci örneğim ise Başbuğ Fatih Sultan Mehmet Han. 49 yıllık ömrünün 31 yılını devlet başkanı olarak geçirmiştir. Bu kısa sayılabilecek yaşam süresi içinde yaptıklarının arasında hep İstanbul'u fethi öne çıkarılmaktadır. Elbette hakkıdır ama onun yaptığı o kadar önemli şeyler var ki, dünya tarihinde yeni bir çağ açan sebeplerin toplamını oluştururlar. Günümüzde bazılarının (aslında gerçekte var olmayan) insan hakları savunuculuğunu yapmaları, yeterli olmadığı gibi yeni bir şey de değildir. Fatih atamız tarafından daha o çağda uygulanmıştır. Türk ve Müslüman olmayanlara tanıdığı özgürlük ve özel hakların kanun ve emirnamelerini tarihler yazmakta. Özellikle farklı dinlerden olanlara uyguladığı adalet ve özgürlük fermanları, Avrupa'daki kiliselerde halen saklanmaktadır. O sadece kişi haklarının savunucusu olmakla kalmamış doğayı da korumuştur. İstanbul'u aldıktan hemen sonra; Haliç'in erozyonla dolup yok olmaması için, kıyılara ve yamaçlara ayrık ektirmiş olması, günümüzdeki çevrecilerden, o çağda bile ne kadar ileride olduğunun göstergesidir... Gerçekten, hakkıyla çağ kapatıp çağ açan Atamız Fatih'in bu fani dünyadaki serüveni, üst düzeyde ve dolu dolu geçmiştir.

Üçüncü örnek de yine bizden, Mustafa Kemal Atatürk. Atatürk soyadını tam anlamıyla hak etmiş olan bu atamızın dünya serüveni de olağan dışıdır. Daha genç bir subay iken yaptıklarını; birkaç arkadaşıyla ta Trablusgarb'a kadar giderek Müslümanları Haçlılara karşı örgütlemesine varıncaya kadar sürdürdüğü mücadelelerini bir düşünün. Bu yaptıkları elbette onun başarılarıdır, ama bir emir-komuta zinciri içinde yapılanlardır. Atayı anlamak için asıl 1919 da Samsuna çıkıştan itibaren, özgür iradesiyle yaptıklarına bakmak gerekir. 1938 yılında ölünceye kadar geçen 19 yıl içinde yaptıklarını burada başlık olarak bile yazmaya dergimizin sayfa sayısı yetmez. O sadece Türk Milletini kurtarmakla kalmadı, bütün mazlum milletlerin kurtuluş ışığı oldu. Bu konuda çok şey yazılabilir ama bir örnek bile meramı anlatır umarım. Şöyle ki: Günümüzde Çin Halk Cumhuriyetinin liselerinde okutulan zorunlu tarih derslerinde Atatürk'ün okutulmakta olması, yine aynı ülkede ilkokul çocuklarına Atatürk'le ilgili çocuk kitapları verilmesi, ne demek istediğimi sanırım anlatmaktadır... Atatürk'ün de, ömür dediğimiz kısacık dünya serüveni; tarihteki pek çok atalarımız gibi muhteşem geçmiştir...

Şimdiii... Pek çok kişi 'ben hâşa peygamber değilim, Fatih ve Atatürk de değilim öyleyse benim ömrümün bir kıymeti yok mu?' Diyecek. Öyle değil; benim verdiğim bu üç örnek uç örneklerdir. Bu örnekleri yazmaktaki maksadım; kişinin ömrünü çok üst düzeyde bile değerlendirebileceğini belirtmektir. Yaşam dediğimiz kişice serüvenlerimiz aynı zamanda bir sınav olduğuna göre; iyi ve kötü yaptıklarımız, yani sevap ve günahlarımız elbette not edilmektedir. Hem nefsinin isteklerini, hiç kimseye ve hiçbir şeye zarar vermeden yerine getireceksin. Hem kurallara uyarak günah işlememeye çalışacaksın, hem de sürekli sevap işleyerek olumlu notunu olabildiğince çoğaltacaksın. Biliyorum bu durum bazılarını ürkütüyor, bir an geliyor her şeye boş verip sadece nefsine hizmet etmeyi seçiyor. Dini inancı olanlar (ki insanların büyük bir çoğunluğu dini inanca sahiptir) böyle bir sapıklık içinde olduklarını ne yazık ki geç fark ediyorlar. Ama, 'ne yapayım? Benim imkânlarım yok, sevap çıtamı yükseltecek ne yapabilirim ki?' Diyerek işi oluruna, hatta kendince kadere bırakmaktadırlar. Yanlış. Kişi yaşamını elbette neşe içinde yaşamalı, olabildiğince zevk alarak yaşamalı ve kısacık dünya serüvenini kendisini yüceltmek için de kullanmalı. Bu yazdıklarım çok mu zor? İnanın çok çok kolay: İnsanların gelip geçtikleri yolda bulunan taşı alıp bir kenara koymanın bile sevap hanesine yazıldığı; hatta birine selam verip gülümsemenin bile artı puan kazandırdığı bir sınav ortamında kârlı çıkmak hiç zor olmaz... Aslında şu kısacık ömürlerimizin; bir eğlence ortamı, bir çeşit sınavlarla yücelme ortamı olduğunun farkında olmak yeterlidir. Gerisi inanın kolay...

Haydi, hepimizin yaşam serüveni kutlu olsun...

SIR

FİLİZ ALTIOK DURAK

Bir elimi tutarken
Diğerini bırakan hayat!
Çocukluğumu yaşamasam da
Hep çocuk kalacağım
Sana inat...

Bu dizelerle tanışan her insan
Muhtemelen bir yalanı temsilen
Renklerden en çok
Maviyi sevdiğini söyler.
Heyhat!
Şahlanan kıratların masalında olduğu gibi
Kanatlansa da martılar
Kaçış yoktur deniz ve semadan.
Hürriyette hapsolmak budur işte.

Ve doğrudur şu da;
Başımı yastığa koyduğumda
Ruhumda yaşattığım hayale
Kim kelepçe vurabilir ki?
Bu sırrı sana veriyorum
Ey sevgili! En derinden...
Ah bir de ölmeseydim uyurken!

Anlatayım o halde;
Mehdisiz kıyametti.
Evsiz odalar,
Duvarsız geçitler
Ve yataksız nehirler
Almış başını gidiyordu.
Herkes kendi derdine düşmüştü.
İşte o an,
Kaderimi gördüm gözbebeklerinde,
Gönülde sayhayı.
Biliyordum, sabahsız gecelerde
Çeşit çeşit çiçek verecekti bana.
Tabiatın sağ kolu,
Sofrasız aş'tı.
Bir bakışıyla ruhum
Yedi ömre bedel
Yedi cihan aştı.

Bir gören olsa dudağındaki su damlasını
Nasıl kıskanırdım.
Nasıl da yakışmıştı!
Nasıl da susamıştım!
Dudağından bana su sun.
Seni ben doğurdum,
Sen sevdamın oğlusun.

Sen ve ben.
Ben ve sen.
Yani; Biz.
Ne şahane kelime; İkimiz...

Aslında bilen bilir,
Sessizliğim benim
Dilli dibektir...

Kim ne isterse onu anlasın!
Şimdi susuyorum yeniden.
Kıyamette göz göze geldik biz.
Yani; İkimiz...

Ah bir de ölmeseydim uyurken!

ANADOLU BİZİMDİ

AŞIK KAZANOĞLU

Binyetmişbir yıllarında Alpaslan
Girerken de Anadolu bizimdi
Nice kuşatmayı savaşı vatan
Görürken de Anadolu bizimdi

Oğuz'un soyundan kükreyen Türkler
Bütün tarih boyu yapılmış, ilkler
Bilgelikler, ozanlıklar, beylikler
Ararken de Anadolu bizimdi.

Okununca Yaratan'ın satırı
Sayılırdı erenlerin hatırı
Osman Bey Söğüt'e dört yüz çadırı
Kurarken de Anadolu bizimdi.

Bursa üzerine sürdü atını
Babasından dinlemişti, methini
Osman Bey, Orhan'a Bursa fethini
Sorarken de Anadolu bizimdi.

Rum Eli'nde birden değişti durum
Haçlılar zannetti, geri alırım
Askeriyle kılıç çalıp, Yıldırım
Kırarken de Anadolu bizimdi.

Duayı duymuştu, Resulullah'tan
İstanbul'u almalıydı düşmandan
Fatih Sultan, Kostantin'i dört yandan
Sararken de Anadolu bizimdi.

Çaldıranda alamadı hızını
Şam'dan Kahire'ye döndü yüzünü
Ol Sina'da Hak Resul'un izini
Sürerken de Anadolu bizimdi.

Yavuz Selim, Kanuni'ye devretti
Kanuni de Belgrat'ı fethetti
Üç kıtaya birden adalet fethi
Sererken de Anadolu bizimdi.

Çanakkale kurutmadı yaşını
Bir Türk haklıyordu, on, on beşini
Süngülerle, düşmanların döşünü
Yararken de Anadolu bizimdi.

Kazanoğlu, bitmez, vatan destanı
Zaten savaşlarla yorduk vatanı
Başkomutan Akdeniz'e Yunan'ı
Sürerken de Anadolu bizimdi.

DALLAR DA GÖVDENİN HAYAT YOLLARIDIR

FİNİKE=Finike güneybatı Anadolu'daki Teke Yarımadası bölgesinde yer alır. Bu bölge eski çağlarda<Likya>olarak anılırdı. Adının Finikeliler'den geldiği rivayet edilir. M.Ö 3000 yıllarından beri insanların yaşadıkları bilinen topraklardır. Osmanlı idaresindeki bugünkü Finike, Elmalı Kazasına bağlı nahiye merkezi iken 1914 yılında kaza yapılmıştır. 4 beldesi ve 14 köyü bulunur.

Doğusunda Kumluca, batısında Kaş, kuzeyinde Elmalı ilçesi, güneyinde de Akdeniz ile çevrilidir. Yörenin kuzeyinde Kohu Dağı'nın güney yamaçları, kuzeydoğu ve doğusunda Bey Dağları'nın güney uzantıları, orta kesiminde de Alaca dağ bulunur. Bunlardan, etekleri ormanlarla kaplı olan Alaca Dağ kıyıya dik olarak uzanır. Kohu Dağı ile Bey Dağları'nı birbirinden ayıran Avlanbeli Geçidi aynı zamanda Elmalı-Finike bağlantısını sağlar.

Finike ovası küçük akarsuların getirdiği alüvyonlarla Finike Körfezi'ni doldurmuş ve ovanın oluşmasına neden olmuştur. Bu ova Avlan Gölü'nün sularından kaynaklanan Başgöz Çayı ve Bey Dağları'ndan çıkan Alakır Çayları ile sulanır. Alüvyonla kaplı olan Finike Ovası bu özelliğinden dolayı her türlü zirai bitkinin kolaylıkla yetişebildiği verimli topraklarla kaplıdır. Seracılık ve narenciye üretimi oldukça önemlidir. Çeltik, yerfıstığı, pamuk ekimi yapılır. Finikeye ilk portakal fidanı Finikeli İdris Aga tarafından Rodos'tan getirilmiştir.

Finike ilçesi, sahip olduğu iklim özellikleri, zengin bitki örtüsü, değişik türde av hayvanları ile turizm için uygun bir ortam oluşturur. Akçay ve Karaçay ırmaklarındaki zenginliği ise; alabalıktır. Çeşitli akarsular ve göletlerde tatlı su balıklarından; kefal, levrek, sazan ve yılanbalığını görmek mümkündür. 80 metrelik giriş ağzı ile, Asya kıtası'nın bilinen en derin sualtı mağarası olan Zincirli Gök Mağarası(suluin mağarası) yöre sınırları içinde bulunur. Finike Ördübek Yaylasına, Finike-Elmalı karayolunun 41.km'sinde batıya dönerek 6 km sonra ulaşılır.

Finike ilçesinde antik çağlardan günümüze kadar gelen Idebessos, Limyra, Erinos, Coridalla ve Arykanda gibi antik kentler bulunmaktadır. Likya'nın önemli kentlerinden Idebessos'da yapılan kazılar, ilk yerleşimin yörede M.Ö2000'lerde başladığını göstermektedir.

Finike'nin antik dönemine bakacak olursak; Günümüzün yapılanması antik yerleşmeyi büyük ölçüde tahrip etmiştir. Su duvarı, kule, sarnıç, kaya mezarları, lahit parcaları gibi askeri, sivil ve dini mimariye örnek olabilecek çok az yapı, günümüze kadar ulaşabilmiştir. Phoinikos Antik Kenti= Sürekli deniz savaşlarına sahne olmuştur. Romalılar'ın M.Ö.190 yıllarında Likya'ya karşı savaşında komutanı Livius, yerli halk tarafından püskürtülmüştür. Phoinikos şehir surları, kulesi'de bulunur. Limyra Antik Kenti= Lyki birliğini kurmak isteyen Perikles tarafından başkent olarak kullanılmıştır. Limyra'da bulunan Bektaşi tarikatı tekkesi ,Kâfi Baba Türbesi bölgenin Osmanlı döneminde bile dini önem taşıyan bir yer olduğunu gösterir. Limyra'nın; Arepol, Nekrepol, surlar ve tiyatrosu'da vardır.

Arykanda Antik Kenti = Arif Köyü sınırları içindedir. Tiyatro, su yolları, stadion (üç oturmalı koşu pisti),Gymnasium (hamamın yanında kurulmuştur.) Arykanda Odeon, Doğu Nekropol'ü, Evler, Agora,Ticaret Agorası, Hamam diğer antik eserler arasındadır. Arneai Antik Kenti = Gökliman ile Andreadorya Koyları arasındaki yarımada,Traşe Antik Yerleşim Alanı, Kırkgöz Köprüsü, Gözetleme Yapısı, Asar Önü Şapeli diğer antik eserlerdendir. İdebessos, Erinos, Coridalla bu antik eserlere ilave olarak belirtilebilir.

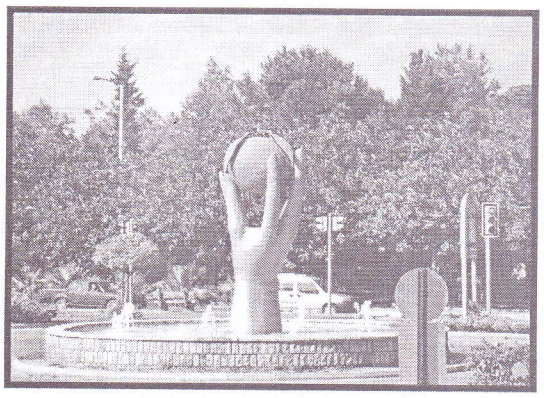

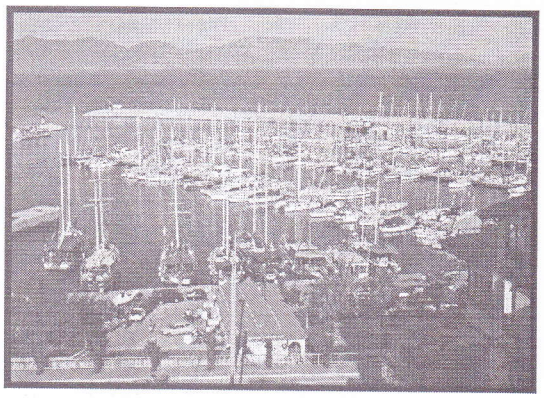

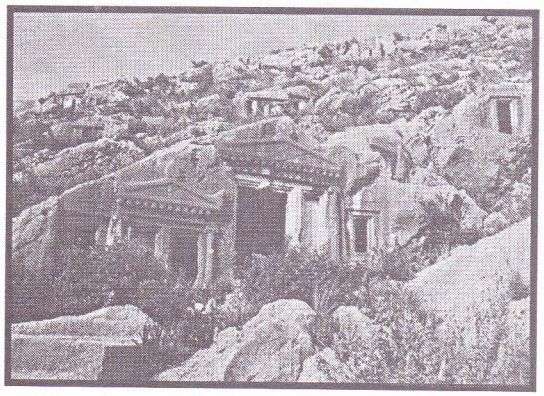

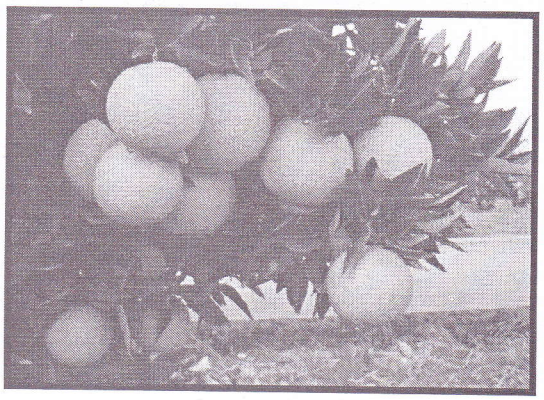

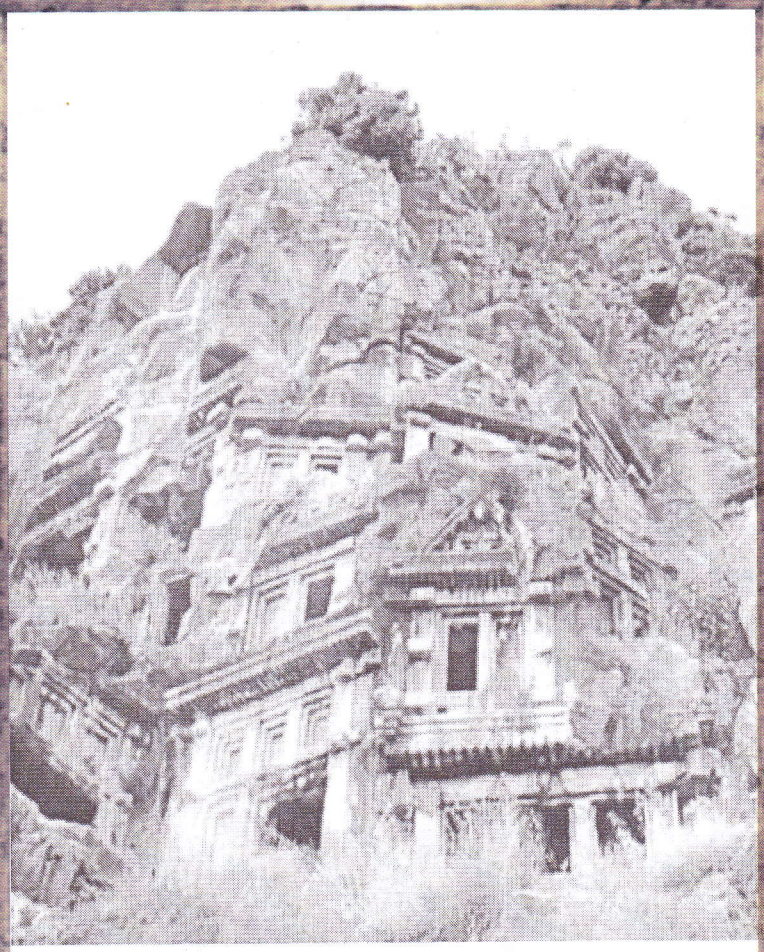

FİNİKE - ANTALYA

NEVZİLİTIP